2000

ЛЕЛЬ

ЖУРНАЛ ПРО КОХАННЯ

Секс у вашому житті

Статеве життя селянки

Як козак вельможну пані лікував

Зроби мені доню

Талант у штанях

Індекс 74281

Сергій Сила
Казка

ЯК КОЗАК ВЕЛЬМОЖНУ ПАНІ ЛІКУВАВ

Жив-був собі козак. Дожив до сивого волосся. Обминули його ятагани турецькі, стріли татарські і кулі польські. Але не помилували роки швидкоплинні. Підточили вони силу богатирську, і стала важкою служба на Січі для вояка. І надумав він тоді податися у рідні краї кутка шукати, де б міг спокійно віку доживати. Зібрався, попрощався з побратимами, з Січчю, яка була для нього ніби рідна мати, і вирушив у дорогу. А що справа була взимку, то довелося йому сутужно. Та звичний до труднощів військового життя козак вперто поскрипував чобітьми і думав свою невеселу думу про те, що життя його, і так не солодке, пішло під гору і єдине, що йому залишилося, це згадувати, як славно погуляв він на землі і на морі.

Уже під вечір, коли сивовусий вояк почав видивлятися собі ночівлю, він несподівано побачив поблизу дороги, на кучугурі снігу, скулену бабусю. «Кепські справи, — стривожився козак. — Не приведи Боже, засне старенька і пропаде ні за цапову душу. Треба, поки ще не пізно, рятувати душу християнську». Підхопив він бабусю, ніби дитину маленьку, на руки і давай кроку додавати, видивляючись, де вогник блимне. Недовго й очі трудив. Зліва зарясніло віконцями недалеке село. Козак звернув туди і незабаром постукав у першу ж хату. Сердечні люди, які мешкали в ній, не лише впустили переночувати, а й допомогли стареньку до тями повернути. Потім нагодували і спати поклали. Козак, що добряче втомився, спав довго, аж поки сонце у вікна не зазирнуло. Прокинувся, аж бачить — біля його лавки бабуся, якій він учора життя врятував, сидить і терпляче чекає, коли він встане. Привітався козак зі старенькою, про самопочуття запитав. Бабуся подякувала, потім поклонилася в пояс і подала козакові почорніле від часу веретенце.

— Нащо воно мені? — щиро здивувався козак.

— А ти візьми веретенце, голубе, не погребуй моїм дарунком, — спокійно відказала старенька. — Бо воно не просте, а чарівне. Як стане тобі скрутно, ти у нього поради спитай.

Козак, що і сам був не в тім'я битий, вирішив, що негоже відмовлятися від такого дарунка. Взяв він веретенце, подякував бабусі, поснідав чим Бог послав і пішов собі далі. І чи то справді подарунок мав чарівну силу, чи то так добре велося йому від сердечно мовленого слова, але втома обходила його і ноги несли так, ніби він знову став парубком. Незчувся, як дійшов до рідної сторони. Зупинився ночувати в заможній хаті і давай розпитувати господарів, що чути про життя у навколишніх селах. Радірадісінькі показати зайді свою обізнаність, хазяїн і хазяйка почали розказувати, що в їхнього пана ось уже рік, як хворіє дружина. І надії на одужання дедалі менше. І хто тільки не лікував її, та все марно. Пан пообіцяв будь-яку винагороду тому, хто поставить її на ноги.

Послухав козак, послухав і вирішив щастя своє в панському маєтку пошукати. Вранці, лише розвиднилось, попрощався з хлібосольними господарями і пішов до пана. Затуркана челядь зустріла його непривітно. Але варто було йому сказати, що він знаменитий лікар, як його негайно провели до господаря розкішного будинку. Блідий, з чорними колами під очима від постійного недосипання, той негайно повів козака у покої, де лежала вельможна пані. Самозваний лікар, опинившись біля жінки, яка негодна була й очей відкрити, не розгубився. Ввічливо, але твердо виставив усіх за двері, а потім дістав з торби веретенце.

Ілюстрації до книги «Любовні ігри». 1898. Фоторепродукція Григорія Чорного

®ЛЕЛЬ

2000

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІЙ ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЖУРНАЛ ПРО КОХАННЯ

№ 55

Засновник і видавець — фірма "ДЕРКУЛ" (свідоцтво про реєстрацію: серія КВ, №848 від 22.07.94).
Журнал видається з червня 1992 року.

Головний редактор
Сергій Чирков.

Редактор відділу фольклору та літературних раритетів
Микола Сулима.

Літературний редактор
Валентина Митрофанова.

Начальник комп'ютерного центру
Владислав Чирков.

Реалізація —
Оксана Диченко.

Макет Владислава Чиркова.

На 4-й стор. обкладинки — Ганна Врублевська (KARIN);

Підписано до друку 5.07.2000.
Замовлення № 196
Ціна договірна.

Адреса редакції: 04119, Київ-119, вул. Дегтярівська, 38—44, "Лель".
Телефон/факс: (044) 211-02-68.

Сканування і обробка ілюстрацій, набір, верстка комп'ютерного центру фірми "Деркул".
Тел.: (044) 211-02-68.

Друк — ВЦ «Інтертехнологія», 01054, Київ, вул. Воровського, 34-г.
Тел.: (044) 216-37-16.

Журнал друкує фото лише після письмового підтвердження автором своїх прав на публікацію і одержаної ним згоди від моделей. Тому всі претензії, пов'язані з публікацією знімків, слід адресувати фотографам.

Фотографії, вміщені в журналі, не є прямими ілюстраціями до текстів. Відповідальність за зміст і достовірність рекламної інформації несе рекламодавець.

При передруку матеріалів посилання на журнал "Лель" обов'язкове.

© «ЛЕЛЬ», 2000.

Індекс 74283.

ЯК КОЗАК ВЕЛЬМОЖНУ ПАНІ ЛІКУВАВ

Затиснувши його у долонях, він тихенько запитав:

— Веретенце, веретенце, дай пораду: як вилікувати хвору?

Почорнів шматок дерева та й озвався дзвінким голосочком:

— Її хворобі зарадять єдині ліки — любощі з вечора до ранку.

Подивований відповіддю, козак сховав веретенце і покликав пана. Той зайшов у покої і, вже ні на що добре не сподіваючись, запитав:

— Чи є, пане лікарю, хоч якась надія на одужання?

— І немала, — відповів козак.

— Тож лікуйте її! — не витримав пан. — А я обіцяю у винагороду віддати все, що тільки забажаєте.

— Е, вельможний пане, вся справа в тому, що ті ліки, які можуть допомогти хворій, є лише у вас.

— Справді? Але що я маю робити? — запитав збитий з пантелику пан.

— Шморгати дружину з вечора до ранку. Аж доки не стане на ноги.

— Ти що, глузуєш з мене?! — заревів, ніби розлючений ведмідь, пан, який вже і забув, коли востаннє кохався з дружиною.

— Зовсім ні, — спокійно відповів козак. — Лише це може врятувати її.

— Я з тебе живого шкуру здеру, якщо вона помре від такого лікування, — почав погрожувати пан, бо йому і досі було невтямки, який могутній засіб рекомендує козак.

— Гаразд. Але якщо ви згаєте ще бодай день, тоді й любощі не допоможуть, — попередив козак.

Та перелякані слуги вже схопили козака і потягнули до підземелля. А пан присів біля дружини, яка кашлем заходилася, от-от Богу душу віддасть. І жаль йому її, бо ще молода, і боязко виконати дивну пораду лікаря. Мабуть, він так ніколи б і не наважився осідлати хвору дружину, якби не спала йому думка, що хоч так, хоч сяк, а вона все одно помре. Тож чи не краще, щоб на згадку про світ, який назавжди полишає, дружина взяла із собою спомин про ті приємні відчуття, які дарують людині любощі. І ледве він так подумав, як останні вагання відпали, ніби засохле багно від колеса. Пан хутко роздягнувся і поліз на дружину. А вона, хоч і була ближче до неба, ніж до землі, не лише спромоглася підняти повіки, а й почала чоловіка благати:

— Май же ти жалість до мене, дай спокійно померти.

Але пан, якому раптом так закортіло кохатися, що аж засвербіло в шморгалці, наче й не чув тих слів. Нетерпляче втиснувши потішника у нірку, він почав так хутко дружину обробляти, ніби за ним вовки гналися. Незчувся, як і насолода наспіла. Відпочив трохи і давай на друге коло заходити, але вже неквапно, щоб і дружині хоч трішечки дісталося від того пирога, до якого дорвався після тривалого посту. А як зробив свою справу, то раптом відчув, що є ще порох у порохівниці і може ще раз з головою поринути у солодкий гріх. Тож, не відкладаючи на завтра, він заходився знову потішником шурувати, добуваючи собі задоволення. І лише влаштувавши третій потоп поспіль, переконався, що на більше сьогодні неспроможний. Натомлений, але безмежно щасливий, він зліз з дружини і лише тоді згадав, у якому тяжкому стані його люба коханка. Злякавшись, він насторожено прислухався, але дуже швидко переконався: дружина не лише жива, а й уперше впродовж останнього року почала дихати рівно і спокійно. Ще не усвідомлюючи, що незвичайні ліки почали діяти, пан пішов у свої покої відпочивати. А ввечері, ледве стемніло, знову навідався до дружини. Тепер вельможна пані, яка вже могла сидіти, навіть подумки не опиралася черговому сеансу лікування. Темпераментна і сластолюбна, вона почала заохочувати його не полишати її навіть тоді, коли потішник втомлювався і волав про незначний відпочинок як про найвищу милість. Рятуючи себе від цілковитого виснаження, пан послався на те, що дружина ще остаточно не видужала, і ганебно втік від неї.

Та він марно сподівався, що це зупинить його половину, яка повільно поверталася до повноцінного життя. Тож невдовзі вона послала по чоловіка. Пан неохоче поплентався до покоїв, де мав виконувати обов'язки, які з приємних нараз перетворилися на каторжні, бо вимагали від нього скакати вище голови. Але, опинившись в обіймах дружини, він скоро забув про недавні нарікання. Вона швидко повернула йому здатність кохатися скільки потрібно, а вже потім заходилася жадібно всотувати насолоду, яку він їй щедро дарував знову і знову. Та коли це любовне божевілля скінчилося, пан відчув, що геть підупав на силі. І лише тоді визнав остаточно, що ліки, які прописав козак, виявилися не просто чудовими, а чудодійними.

Нічого було робити, треба лікаря на волю випускати. І віддати йому все, що той забажає. Але жаль стало пану з багатством своїм розлучатися. І вирішив він тримати козака у підземеллі, доки той не сконає. Та недарма кажуть, що жадібного Бог карає.

Опівдні, коли пан відпочивав від трудів своїх нічних, нетерпляча дружина, якій дедалі більше хотілося любощів, сама прийшла до нього і, ніби й не було за плечима тяжкої хвороби, сіла на потішника і давай поганяти.

Пан, який уже був ледь живий від виснаження, щиросердно подумав, що краще б вона і досі лежала у ліжку при смерті. Бо ще трохи — і не він її, а вона його поховає. Тож, ледве дочекавшись, коли жадібна до любовних утіх дружинонька відбула на свою половину, він наказав покликати козака. Той, скуштувавши панської ласки, мовчки постав перед вельможним, чекаючи, що новенького той скаже.

— Дав ти мені пораду, як жінку вилікувати, — почав пан, — дай тепер іншу — як її загнуздати, бо ще трохи — і всі соки висмокче з мене.

— Спочатку виконайте ту обіцянку, яку дали, коли вперше до мене звернулися, — відповів обережний козак.

— Добре, — неохоче погодився пан. — Проси що хочеш.

— А мені багато не треба, — хитро посміхнувся сивочубий вояк. — Відпишіть найбільший хутір у ваших володіннях — то ми й квити.

Ой як не хотілося панові хутір віддавати, але мусив. Бо краще з багатством розлучитися, ніж з життям. Тож він хутко підписав потрібні папери і козакові віддав. Той подякував, у шапку заховав, а потім і каже:

— Просите поради, як жінку вкоськати? А немає нічого легшого. Як втомитеся, ваша милість, так у ту бороду, що навколо дубця росте, реп'яхів начіпляйте. Кажуть, що дуже добре допомагає проти таких несамовитих жінок, як ваша.

По цих словах вийшов з панського будинку та й пішов на свій хутір хазяйнувати. А пан хутчій послав слугу реп'яхів нарвати, щоб було чим від дружини захищатися.

Елна Борх. Смерть

Фото Володимира Сікорського

Статеве життя селянки

Гуревич З.А.,
Ворожбит А.І.

У літку 1929 року відділ соціальної патології та гігієни Українського психоневрологічного інституту склав анкету, яку було надіслано 39 сільським лікарям, що працювали у тридцяти кол.округах України, 10 кол.окружних лікарнях і п'яти окружних філіях Червоного Хреста.

Відповіді на анкету було одержано з тридцятьох хліборобських кол.округів України. Обслідування охопило райони України в такому порядку: Полісся за районами надіслало на 60%, Правобережжя — на 91%, Лівобережжя — на 80%, Степ — 56%; із промислової частини України, Дніпропетровського й гірничого районів одержано 264 анкети. Але й ці 264 анкети зібрано серед селянок, що працюють тільки у сільському господарстві.

За окремими кол.округами України опрацьовані 1816 анкет розподіляються так:

Черкаська	8	Запорізька	60
Чернігівська	32	Сумська	121
Конотіпська	51	Київська	24
Вінницька	7	Прилуцька	107
Шевченківська	10	Лубенська	38
Могилівська	44	Маріюпільська	25
Кременчуцька	61	Харківська	115
Тульчинська	59	Шепетівська	47
Білоцерківська	19	Першотравенська	26
Проскурівська	24	Херсонська	75
Куп'янська	30	Роменська	268
Полтавська	36	Сталінська	122
Мелітопольська	48	Одеська	88
Криворізька	82	Нема відомостей про те, з якої округи	49
Уманська	49		
Глухівська	43		
Бердичівська	48	**Разом:**	**1816**

Отже, ми бачимо, що наше обслідування статевого життя як обсягом, так і методологією чимало відрізняється від тих обслідувань статевого життя, що провадили у нас різні дослідники до останнього часу. Більшість дослідників (Фавр, Жбанков, Баткіс, Гуревич та Гроссер і інші) обслідували переважно молодь. Деякі обслідування (Бременер) провадилися серед робітників. Усі ці обслідування робилися за методою анонімних анкет. Наше ж обслідування стосується до груп, що дотепер найменше були обслідувані, а саме до селянства. Зрозуміло, що підійти до цього обслідування за допомогою анонімних анкет ми не мали змоги. Тільки метода опитування від лікарів та акушерок, тобто від тих осіб, що на них жінка-селянка звіряє до певної міри сторони свого життя, сполучені з статевим життям, тільки така метода могла тут дати позитивні наслідки.

Цілком добровільна участь сільських лікарів у цьому обслідуванні, серйозне ставлення до обслідування, добре заповнені анкети, велике число їх — промовляють за тим, що ця метода себе виправдала.

1816 селянок, що ми їх обслідували, розподіляються за віком так:

Таблиця 1

Роки	Число	Роки	Число
15	3	29	92
16	4	30	122
17	13	31	47
18	41	32	60
19	65	33	53
20	100	34	47
21	58	35	82
22	97	36	46
23	110	37	49
24	84	38	65
25	115	39	43
26	84	40	48
27	98	Понад 40	73
28	122		

Поділяючи обслідуваних селянок на групи за віком, маємо:

Роки	Числа	Проценти
15 — 19	126	6,9
20 — 24	449	24,8
25 — 29	506	27,8
30 — 34	329	18,2
35 — 40	333	18,4
Понад 40	73	3,9
Разом:	1816	100

З цієї та попередньої таблиці бачимо, що молода група за віком 15—19 років та жінки віком понад 40 років становлять тільки 10,8% усього числа обслідуваних. Найсильніша група кількісно є група в 25—29 років. Ця група становить щось із одну третину всіх обслідуваних (27,8%). На вік 20—29 років припадає 52,6% всіх обслідуваних. Взагалі 70,8% усього числа обслідуваних селянок становлять жінки 20—34 років. Оце саме і є та група селянок, що їхня фізична й статева дійшлість проходила за громадянської війни й наступних великих зрушень на селі.

За національністю обслідувані селянки розподіляються так:

Таблиця 2

Національність	Абс.число	Відсотки
Українки	1598	87,9
Росіянки	102	5,6
Єврейки	56	3,1
Молдаванки	30	1,7
Інші	30	1,7
Загальна сума відповідей	1816	100,0

Кількісно переважає група селянок-українок (87,9%); росіянки становлять 5,6%, єврейки — 3,1%, молдаванки — 1,7%, інші — 1,7%.

Порівнюючи наші дані за національністю з даними ЦСУ за переписом 1926 року, ми бачимо, що національний склад жіночої сільської людности України 1926 року був такий, що на 100 жінок-селянок на Україні було: українок — 87,6, росіянок — 5,5, єврейок — 1,5, молдаванок — 1,0.

За соціяльним станом селянки, що дали відповідь на це запитання, визначили себе так:

Таблиця 3

ПОЧАТОК СТАТЕВОГО ЖИТТЯ ТА ЙОГО ШЛЯХИ

Соціяльний стан	Число відпов.	Відсотки
Заможні	60	8,7
Середнячки	671	42,0
Біднячки	867	54,8
Усього відповідей	1598	100,0
Не відповіли	40	—

З 1816 обслідуваних селянок статевим життям жили 1782, або 98,1%.

З таблиці 12 бачимо, коли починається статеве життя селянки. Відсоток селянок, що починають статеве життя з 14 років, дуже малий — дорівнює 0,4. Починаючи з 15 років, він безупинно зростає, досягаючи максимуму в 19 років, потім він починає безупинно падати. До 17 років статевим життям живе вже 26,4% обслідуваних, до 19 років — 65,5% обслідуваних. Пересічний вік початку статевого життя припадає на 19,02 р.

У кожної народности вік початку статевого життя різний. Українки найчастіше починають статеве життя з 19 років, єврейки — 22 років, росіянки — 17 років, молдаванки — 17 та 20 років. Статеве життя серед молдаванок взагалі починається раніше.

Пересічний вік початку статевого життя серед молдаванок — 18 років, українок — 18,97, росіянок — 19,05, єврейок — 21,33 року (див. таблицю 12).

За даними Шейн-Фогеля[1] на підставі обслідування напівсільського пролетаріату трьох фабрик кол. Житомирської округи — до 13 років статеві стосунки мали 0,9% обслідуваних жінок, віком 14—16 років — 12%, 17—20 років криза досягає максимальної висоти — 69,8%; після цього крива, як і в попередньому нашому обслідуванні, швидко падає; 21—24 р. починають статеве життя 12,9%, пізніш — 4,4%. За даними Герштейна[2] максимальний вік початку статевого життя серед робітниць міста Харкова в українок припадає на 18 років, у росіянок та єврейок — на 20 років. З 14 років за Герштейном статеве життя починають 0,56% робітниць-українок, в 17 років статевим життям живе вже 21,43%, з 20 — 70,88%, з 24 років — 92,34%. Обслідувані від нас селянки в тому ж віці дають: 0,1%, 26,2%, 81,8%, 97%. Отже, статеве життя селянки-українки починається раніше, ніж у робітниці; перший статевий акт у робітниці-українки припадає за Герштейном пересічно на 19,78 р., у селянки-українки, за нашими даними, — на 18,97 р. Пересічний вік початку статевого життя за Герштейном у робітниці-росіянки — 19,25 р., у селянки, за нашими даними, — 19,05; у єврейок — 20,8 р., у селянок — 21,33 року. Отже, тільки єврейки-селянки пізніше починають статеве життя, ніж єврейки-робітниці. В українок та росіянок статеве життя селянки починається трохи раніше, ніж робітниці. Але робітниці й селянки починають статеве життя раніше, ніж жінки з дрібнобуржуазних та буржуазних кіл людности.

З 1782 селянок, що жили статевим життям, 1698, або 94,8% — одружені чи були одружені, а 84, або 5,2% — дівчата. Але, як це можна бачити з таблиці, статеве життя в одружених не завжди починається після одруження. З 1696 одружених жінок, що відповідали на запитання, чи був перший статевий акт до шлюбу — 492, або 29,2% почали статеве життя до шлюбу. У кожної народности відмінні показники дошлюбного статевого життя: у молдаванок 51,9%, українок — 29,6%, росіянок — 24,2%, єврейок — 15,3%.

Розглядаючи ту ж таблицю за віковими групами, маємо щодо українок такі висновки: що молодша група селянок, то більший відсоток починає статеве життя до шлюбу. Коли селянки-українки, що їм тепер понад 40 років, зазначають, що 16% з них почали статеве життя до одруження, то у молодших груп цей відсоток невпинно підвищується, становлячи у 20—24-річних 37%. Те, що у групи 15—19-річних відсоток осіб, що почали статеве життя перед одруженням, зменшується до 23,5, пояснюється тим, що, мабуть, чимале число 15—19-річних, які жили вже статевим життям, ще не встигли одружитися. Отже, можна думати, що серед селянок тепер дошлюбні статеві стосунки поширеніші, ніж серед селянок довоєнного періоду.

Безперечно, початок статевого життя у багатьох селянок випереджує одруження. Так от, за нашими даними, пересічний вік першого статевого акту в українок 18,97 року, росіянок — 19,05, єврейок — 21,35, молдаванок — 18,00; а пересічний вік одруження в українок — 19,36, росіянок — 19,85, єврейок — 21,52, молдаванок — 19,23. Тут досить цікаво відзначити: що пізніше одружується селянка, то більша різниця між часом початку статевого життя і одруженням.

Початок статевого життя за національністю та віком

Таблиця 12

Національність	Вік																								
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	Разом	Нема відповідей	Пересічний вік першого статевого акту
Українки	2	23	133	251	312	322	234	98	91	43	18	14	4	4	5	1	4	2	1	—	—	1	1563	5	18,97
На відсотки	0,1	1,5	8,5	16,1	20,0	20,6	15,0	6,3	5,8	2,8	1,1	0,9	0,2	0,2	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1	—	—	0,1	100,0	—	—
Росіянки	—	3	9	19	18	16	15	6	5	2	2	2	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	100	—	19,05
На відсотки	—	3,0	9,0	19,0	18,0	10,0	15,0	6,0	5,0	2,0	2,0	2,0	1,0	—	1,0	—	1	—	—	—	—	—	100,0	—	—
Євреїки	1	—	2	2	2	9	8	5	10	4	7	2	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	55	—	21,33
На відсотки	1,8	—	3,6	3,6	3,6	16,4	14,6	9,1	18,2	7,3	12,8	3,6	—	—	1,8	—	-	1,8	1,8	—	—	—	100,0	—	—
Молдаванки	3	3	4	5	2	4	5	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	29	—	18,00
На відсотки	10,3	10,3	13,8	17,3	6,9	13,8	17,3	—	—	6,9	—	—	—	—	3,4	—	—	—	—			—	100,0	—	—
Інші	1	—	5	4	6	5	2	3	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	18,70
На відсотки	3,3	—	16,7	13,3	20,0	16,7	6,7	10,0	3,3	6,7	—	3,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0	—	—
Разом:	7	29	153	281	340	356	264	112	107	53	27	19	5	4	8	1	5	3	2	—	—	1	1777	5	19,02
На відсотки	0,4	1,6	8,6	15,8	19,1	20,0	14,9	6,3	6,0	3,0	1,5	1,1	0,3	0,2	0,4	0,1	0,3	0,2	0,1	—	—	0,1	100,0	—	—

У жінок, що одружуються в 14—15 років, збігається час одруження і початок статевого життя.

З одружених у 16 років починають статеве життя до 15 років 4,3%

у 17 до 16 — 7,7%
у 18 до 17 — 9,4%
у 19 до 18 — 14,9%
у 20 до 19 — 17,8%
у 21 до 20 — 21,6%
у 22 до 21 — 15,9%
у 23 до 22 — 23,0%
у 24 до 23 — 21,1%
у 25 до 24 — 33,3%
у 26 до 25 — 37,5%
у 27 до 26 — 57,2%
у 28 до 27 — 27,3%
у 30 до 29 — 0,0%
у 31 до 30 — 25,0
у 33 до 32 — 100,0%

Отже, крім кількох пізніших років (28—33) одруження, досить яскраво виявляється закономірність, а саме: що пізніше одружується селянка, то більший відсоток випадків, коли не збігається час одруження і початок статевого життя. Це становище ще яскравіше виявляється в таблиці: з одружених у 15—19 років починають статеве життя до шлюбу 27,1%, а з одружених у 25—33 роки — 42,6%.

Таблиця 13

Вік одруження	Число показників	З них жили до одруження	
		так	у відсотках
15—19	998	270	27,1
20—24	620	186	30,0
25—33	61	26	42,6

Те саме бачимо і з даних, що стосуються до обслідуваних селянок, які не одружені або не були одружені.

З таблиці добре видно, що у старших вікових групах дівчат підвищується відсоток таких, що жили статевим життям, і коли в групі 15—19 років жили статевим життям 66,7%, то в групі 30—40 років — 100%.

З тієї ж таблиці видно, що з 118 дівчат статевим життям жили 84, або 71,2%.

Численні етнографічні, сексологічні й соціяльно-побутові дослідження, а також і літературні твори з безперечністю довели, що дошлюбне статеве життя селянської молоді, як нашої, так і в інших країнах, досить поширене.

«Ще й тепер, — пише М.Маркузе, — у Шварцвальді, Мекленбурзі та, здається, у Північній Фрісляндії, є рештки звичаю, що був дуже поширений у Німеччині у 18 сторіччі, — «спроба на одруження та одруження на спробу». «Селяни, — зазначає Фішер 1780 року, — вважають цю звичку за таку невинну, що коли пастор питає селянина, як ся має його дочка, селянин, щоб визначити, що донька добре підростає, цілком одверто відповідає, що вона вже почала приймати ночами парубків». Тепер, — каже Маркузе, — ще можна було б казати те саме і про багато місцевостей. Парубок, що сватається, залазить вночі через вікно у спальню дівчини; він це робить насамперед для того, щоб показати, подібно до лицарів часу романтики, свою силу й уміння. Прокравшись у кімнату, він знаходить там одягнену дівчину, що сидить на краю ліжка або лежить, ждучи розмови, але не статевого акту. Отже, ці нічні відвідування допомагають тільки взаємно ознайомитися; сексуальний іспит на здатність до шлюбного життя відбувається вже спробними ночами. Але й спробні ночі бувають не для задоволення похотливості, а для того, щоб викликати «любов до дітоплодіння», або, інакше кажучи, мета їх полягає в тому, щоб обидва партнери переконалися в статевій відповідності та фізичній здатності на одруження. Тому ці спробні ночі тривають доти, доки в цьому пересвідчаться і доки дівчина завагітніє. Коли ж коханці з пробних ночей розчаровуються, дівчина висловлює своє небажання бачити коханця тим, що защіпає вікно; або ж коханець сам перестає ходити. Добрій славі кожного з учасників у спробних ночах це не шкодить, крім тих випадків, коли той чи той з них часто робить ці спроби щоразу з іншими партнерами. У таких випадках підозрюють, що є якийсь серйозний дефект. Там, де є звичай спробних ночей, вагітну дівчину цінять більше, ніж тих, хто ще не довів своєї плідності. Чоловік же повинен, під загрозою загальної зневаги, одружитися з дівчиною, що від нього завагітніла».

Явища, подібні до щойно описаних, трапляються досить часто не тільки в західноєвропейському селі, а й по селах нашої країни. Дуже здавна відомі вечірні зборища молоді по селах нашої країни.

---

[1] *Шейн-Фогель. Материалы по обследованию на венеризм. «Профил. Мед», 1926.*

[2] *Герштейн. Возраст появлення менструаций и начало половой жизни у работниц г.Харькова. Праці Держ. Психоневролог.Інституту, т.II,1926.*

Друкується за виданням: «Статеве життя селянки». ДВОУ — Медвидав, 1931.

Оповідання

НАСТУНЯ-СМІХОТУНЯ

Микола БУЛАТЕЦЬКИЙ

Фото Миколи Тараненка

О моя золота юносте! Де ти тепер? Засяяла мені прекрасною жар-птицею, наспівала пісень бентежних, наповнила моє серце любов'ю великою — та й відлетіла у вічність. І тепер тільки солодкі спогади зігрівають мою душу...

Викликав мене якось начальник будівельно-монтажного поїзда і каже:

— Ось що, Володимире Володимировичу, хлопець ти неодружений, на будівництві як майстер показав себе непогано, та й командировочні тобі не завадять... Отож бери в нашої кадровички відрядження і вирушай на станцію Світле Плесо, терміном на місяць, — допоможеш там закінчити й здати в експлуатацію залізничний міст. Тобі ж, приїжджому, однаково, чи тут, чи там.

Приїхав на місце другого дня, надвечір. Поселили мене у двовісному залізничному вагончику, що стояв у тупику. І поринув я з головою в щоденні турботи будівництва. У моєму розпорядженні було декілька мужчин і три жіночих бригади, по воєнних мірках — жіноча рота, а я серед них, як жартували в ту пору, «і Бог, і цар, і командир» — одне слово, майстер. І хоч турбот у мене — ніколи і вгору глянути, та до дівчат був я не байдужий. Припала мені до серця Настуня Криницька, бетонниця. Тоненька, як билиночка, світло-русява, очиська великі, сірі, а усмішка така зваблива, така ясна, що важко було очі від неї відвести. І сміх її бринів, як срібний дзвіночок. Я її подумки так і називав: Настуня-сміхотуня. Коли наші погляди зустрічались, я незмінно бачив у її очах іскринки сміху і приязнь.

Одне слово, не минуло й тижня, як я закохався по самі вуха. А сказати їй про це ніяк не насмілювався — через свою кляту сором'язливість. І вечорами її не побачиш, бо після роботи вона разом зі своїми дівчатами незмінно поспішала додому, в село, що було за п'ять кілометрів від Світлого Плеса.

Жаль стискав моє серце, коли я бачив, як вона, худесенька, гарувала коло бетону. Та чим я міг їй зарадити — на будівництві всі роботи важкі. Якось напівжартома я сказав Настуні: мовляв, з вашою фігуркою знатися б не з бетоном, а з балетом, — і вона, загадково усміхнувшись, промовила: «Подумаю».

Звичайно, я своє почуття ховав глибоко в серці і, спілкуючись із нею, чимдуж намагався не виказувати себе. Але ж Криницька, оте окате дівчисько, не давала мені проходу своїми жартами, своїм білозубим усміхом, своїм бентежним поглядом.

Так промайнуло тижнів зо два мого відрядження.

Якось, намерзнувшись на роботі мов цуцик, пізно ввечері я сидів у своєму вагончику, теплому й затишному, і закривав наряди. Коли це чую — хтось легенько стукає в шибку.

— Хто? — питаю.

— Криницька, — долинув тихий мелодійний голос.

Мене захлюпнула хвиля радості, але я напустив на обличчя байдужний вираз і відчинив двері. Увійшла, привіталася, гарна як намальована. Я звик її бачити у куфайці та кирзаках, а тут переді мною був ну просто «геній чистої краси».

— Ви, Володимире Володимировичу, бачу, не дуже мені раді? — шпигонула вона мене зі своєю трішки лукавою і запаморочливо-приязною усмішкою.

— Та що ви, я дуже радий, що заглянули в мою буду на колесах, — відповів я. — І знаєте що: давайте на «ти», адже ми ровесники і не на роботі.

Я допоміг їй зняти пальтечко і всадовив на заслане зеленою ковдрою ліжко, а сам сів напроти на єдиний стілець.

— А я собі думала, що наш майстер живе у розкошах, та бачу, що помилилась! Ти інженер, а живеш приблизно так, як наша тітка Луша, що працює прибиральницею, — сказала з гіркотою.

— І що оце, Настуню, привело тебе до мене проти ночі? — питаю її, аби обійти неприємну для мене тему бідності.

— А що, до тебе просто так зайти не можна, як ровесниця до ровесника, як товариш по роботі? — Вона розчервонілась від збудження. — Може, мені просто захотілося подивитись, як живе наш майстер, що він їсть, що п'є, а може, чим і допомогти? Чи, може, в нього попросити допомоги?

Дівчина обеззброювала мене своєю усмішкою, своєю вродою.

— Ти, Настуню, не крути! — жартівливо сказав я. — Скажи щиро, чого ти від мене хочеш? Бо не віриться, що ти прийшла просто так, в таку темінь, в таку негоду, аж за п'ять кілометрів. Та де п'ять — це вже ти сьогодні всі п'ятнадцять намотала, та ще ж і на роботі вісім годин на ногах...

— Це наша бригадирка попросила мене... побалакати з тобою, бо і вона, і вся бригада вважають, що ти в мене закоханий. — Вона лукаво посміхнулась. — Та тепер бачу — помилилися вони.

Вона пильно подивилась мені в очі, і я відчув, що червонію.

— Ні, не помилилися... — захриплим від хвилювання голосом сказав я. — Але я гадав, що про це ніхто не знає.

— Дурненький ти, — лагідно задзюркотів її срібний голос, мов потічок з криниченьки. — Та про твою любов знають, певно, й бетонні опо-

ри, які ми зводимо, бо надто щирі в тебе очі, аби приховати правду. — Настуня легенько доторкнулася до мого коліна. — Та я пишаюся твоєю любов'ю, вона мені наче свято.

Слова її були для мене медово-бентежні, але я спитав:

— І чого ж хоче від мене твоя бригада?

Вона повагалася, потім заговорила, старанно добираючи кожне слово:

— Ти тільки зрозумій мене правильно. Людина ти в нас нова, ми тебе ще добре не знаємо, а від майстра багато дечого залежить... Одне слово, просила бригадирка, і я прошу, щоб ти не скривдив нас, коли закриватимеш наряди.... Та я маю і особистий до тебе інтерес...

Говорячи це, вона стала видобувати зі свого кошичка хлібину домашньої випічки, кусень сала, з десяток яєць і зелену пляшку, заткану кукурудзяним качаном.

Мене охопило обурення: що ж це вони собі думають — купити мене за шмат сала та пляшку самогону?.. Не стримався я та й кажу гнівно:

— А ви всім майстрам такі подачки робите чи я один такої честі сподобився?

Дивлюсь, а в моєї гості аж сльози на очах від образи.

— Володю, як тобі не соромно так погано про нас думати? По-перше, оця, як ти сказав, подачка — це від мене особисто, захотілося тебе пригостити своїм, домашнім, бо знаю, як годують у тій ліспромгоспівській їдальні, а ще маю до тебе власний інтерес. По-друге, про мій візит до тебе не знає ні одна душа в світі, окрім нас із тобою. Бригадирка просила поговорити з тобою на роботі.

— А вдома у тебе хіба не знають? — питаю вже лагідніше.

— Мати поїхала на Київщину, до старшої дочки в гості... Якби ти знав, скільки разів нас кривдили майстри! Робиш, робиш... як проклятий... а прийде получка — отримуєш копійки. Одне не дописав, інше забув, та ще ж і норми, мабуть, розраховані не на людей, а на коней! А ми ж мусимо існувати на ті копійки... Батько загинув на фронті, а мама в колгоспі від рана до темна, трудодні заробляє, а ще податки страшні, та й одежину сяку-таку треба справити... Ну що ж, бачу я, помилилися ми в тобі, вибачай, що потурбувала...

Вона рвучко підхопилася й почала одягатись. Я присоромлено кинувся до неї перепрошувати:

— Пробач мені, Настуню, я повівся, як свинюка! Не залишай мене самого, повечеряй зі мною. Я... я давно в тебе закохався, чи не на третій день як сюди приїхав, та все не смів тобі признатись, боявся до тебе навіть підійти...

— Дурник ти дурник, Володю... — Вона повісила пальто, підійшла до мене і міцно поцілувала в губи. — До тебе прийшла зі щирим серцем гарна жіночка, а ти впираєшся, як той нерозумний бичок...

Вона взялася накривати на стіл, а я сидів, мов поважний падишах, і милувався її вправними руками. За вечерею хотів був трішки випити та й їй налити, але Настуня попросила: не зараз, мовляв, потім вип'ємо. З її обличчя не сходила загадкова усмішка. Коли я став її просити залишитися на ніч, вона прошепотіла:

— Вимкни лампочку, любий!

Я поспіхом запалив свічку, що була в мене напохваті, бо електрику частогусто вимикали без попередження, і натиснув на вимикач. У напівтемному вагончику сполохано заметушилися наші тіні.

— Заплющ на хвильку очі, Володю, — почув я Настунин шепіт.

Я зажмурився і почув у тиші пізнього вечора шурхіт її одягу. А коли розплющив очі, мені аж дух перехопило від захвату і збудження: біля ліжка стояла Настуня, голісінька, як мати народила. Я відчув, як напнулася моя плоть від несамовитого бажання. У тріпотливому світлі свічечки сяяло досконалими формами мармурово-рожеве жіноче тіло...

Багато, ой багато води спливло відтоді, та я й досі не забув тієї паморочливої краси: довгої лебединої шиї, наче вирізьбленої геніальним скульптором, невеликих, але повненьких персів із бентежними рожевими пипочками, до яких хотілося припасти вустами, тонкого стану та крутих стегон, чималеньких округлих сідниць, струнких ніг і темної, таємничої заглибини лона. Та вінцем тієї краси була її чарівна, невимовно гарна голівка, з буйною зачіскою, з розкриленими бровами та бездонними очима, в яких світилися любов і ніжність, а вуста її пломеніли напіврозкритою червоною квіткою...

Пам'ятаю, як я впав перед нею на коліна, приголомшений красою її тіла. Пам'ятаю, як белькотів щось: хай вона, мовляв, не боїться, ми обов'язково незабаром одружимося. А Настуня, куйовдячи мій чуб, тихо і лагідно говорила, що її це анітрохи не турбує, головне — ми кохаємо одне одного...

— Роздягайся, милий, і ти, я теж хочу бачити твоє тіло.

Я поспіхом роздягся і став перед нею, мов перед комісією у військкоматі. Вона заходилась обціловувати мені шию, груди, живіт, пестячи руками мої плечі, спину, і,

ЛЕЛЕНІАНА

СОН

Ранок. Зігмунд Фрейд п'є каву, коли заходить його дочка:

— Тату, мені приснився отакенний банан!

Фрейд аж закашлявся:

— Дівчатко моє, інколи банан — це просто банан!

Малюнок Олега Гуцола

ДІАГНОЗ

З кабінету лікаря, наче ошпарена, вискакує черниця й швидко зникає за дверима.

— Що трапилося? — дивується колега.

— Нічого особливого. Я лише сказав їй, що вона вагітна.

— Але ж цього не може бути — вона черниця. Ти дуже образив її.

— Зате гикавка припинилася.

ЛЮБЛЮ!

Розмовляють два приятелі:

— Якби ти знав, як я люблю Конотоп! — каже один. — З ним пов'язані найкращі хвилини мого життя, найприємніші спогади!

— І часто ти там буваєш? — цікавиться другий.

— Та жодного разу! Але моя дружина частенько туди навідується.

ПРОФЕСІОНАЛ

Зустрічаються два сусіди біля під'їзду:

— Добридень. Як справи?

— Та щось поперек болить.

— Де?

— Ось тут і тут.

— А, так це — нирки.

— А ви що — лікар?

— Ні, міліціонер.

ЛІКУВАННЯ

Зустрічаються двоє друзів:

— Як справи?

— Кепські. У мене вже тиждень страшенно болить горло.

— Справді? Я теж нещодавно потерпав — від нежитю.

— І чим ти вилікувався?

— Ти не повіриш, але дружина влаштувала мені добрий секс — і нежить наче рукою зняло.

— Та ти що? Слухай, а вона зараз удома?

НЕ ДОЇХАЛИ

Дівчина зупиняє машину і просить підвезти її до міста. Водій допомагає їй всістися, рушає з місця і весело повідомляє:

— Ну і день сьогодні випав! Ви — вже п'ята жінка, яка попросила підвезти до міста.

— А я не жінка, я — дівчина!

— Але ж ми ще не доїхали.

ЛИСТ

Батько пише синові-студентові: «Разом із листом, як ти й просив, надсилаю 20 гривень. До речі, запам'ятай раз і назавжди: цифра 20 пишеться з одним нулем і аж ніяк не з двома».

Малюнок Євгена Самойлова

нарешті, взяла в руки мого знавіснілого від бажання чопика. Більше я стримуватися не міг — встромив свій чопик у закучерявлений отвір її діжечки, і ми поринули у п'янке забуття невимовної насолоди. На стіні біля ліжка наші тіні сплелися в якусь химерну чотириногу істоту. У нічній тиші мій вагончик погойдувався, наче кудись їхав, а чутливе стороннє вухо вловило б і ритмічне порипування ліжка, і солодкий стогін, і жагучі вигуки, і палкий нерозбірливий шепіт закоханих...

О прекрасна юносте, тільки в твою пору ще не розтрачених сил та почуттів можливе таке повне щастя насолоди тіла, високої напруги і чистоти помислів, і цілковите єднання душ!

Нарешті ми вгамувались і лежали притихлі в гарячих обіймах одне одного.

— Мені вже час іти, милий, — тихо промовила Настуня.

— Залишся до світанку, адже надворі глупа ніч! — попрохав я її.

— Ні, я конче мушу бути вдома, поки не розвидніло.

— Тоді я тебе проведу.

Холодна березнева ніч мерехтіла ясними зорями, сріблилася снігом, темніла чорними деревами та будівлями. Смачно хрускотіли під ногами крижинки, поволі наближалося село, темніючи попереду, наче гребля. Коли ми поминали велику скирту соломи, що бовваніла оддалік, мов корабель, у засніженому полі, мене знов пойняло непоборне бажання, і Настуня слухняно пішла зі мною до тієї солом'яної постелі. Ніби вгадуючи мої думки, вона лагідно сказала:

— Цієї ночі я кожну твою ласку прийму із вдячністю...

В її словах мені вчулося щось загадкове, недоказане.

Обійшовши скирту, ми знайшли там затишне кубельце і влаштувалися в нім незгірш, як у моєму вагончику. І довго ще не розмикали жагучих обіймів. Уже багато пізніше спогади про ту незвичайну ніч вилились у такі-от рядки:

І як солома там не запалала
Від пристрасті невтримної,
Від шалу?..

Уже рожевіли щоки неба, коли ми, наче п'яні від кохання, тихо брели до Настуниної оселі, що темніла під високою грушею. Дівчина була задумлива, мовчазна. А я, окрилений її любов'ю, натхненно ділився з нею планами нашого спільного майбутнього. Ось, мовляв, попрацюю місяць-два, та, може, ще й премію підкинуть за міст, і десь у травні справимо весілля...

— Послухай, Володю, що я тобі скажу, — якось схвильовано і водночас серйозно озвалася Настуня. — Я грішна жінка, я ввела тебе і себе у великий гріх перелюбу. Уже четвертий рік як я вийшла заміж за свого односельця Семена, він тепер так, як і ти, у далекому відрядженні...

— Чому ж ти нічого мені не сказала? — вигукнув я, вражений її словами. — Я ж не маю ніякого морального права упадати за тобою, а тим більше — кохатися, адже ви присягались на вірність одне одному перед Богом і людьми!

— Постривай, Володю! — вигукнула вона з болем у голосі. — Не поспішай мене звинувачувати, прошу тебе! Хороший він хлопець, і мене любить, я це відчуваю на кожному кроці, — але від нього ніколи не буде дітей, ніколи! Він сам про це ще не знає, а мені сказала знайома лікарка, в котрої він лікується. А я не уявляю собі наше життя без дітей, але й розлучатися з ним не хочу, бо прив'язалася, звикла, і рідня його мене дуже любить. Отож я, після довгих безсонних ночей, вирішила знайти собі коханця на одну ніч. Перебрала в уяві усіх наших парубків у селі, але підхожого не знайшла: той п'яничка, той розбишака, а той начебто й непоганий, та язика має як помело. А мені потрібна цілковита гарантія таємниці. І ось приїхав ти... — В її голосі я відчув непідробну ніжність. — Ти мені сподобався з першого погляду, хоч і не годилося б заміжній жінці заглядатися на хлопців. Тепер ти, думаю, мене розумієш. Але я прошу, благаю тебе: ані слова нікому про нас із тобою, і більше не задивляйся на мене, бо Семен мій страшенно ревнивий, а лихих язиків у нас вистачає.

— Невже я втратив тебе назавжди? Невже нічого не можна придумати? Адже ти кохаєш мене! — вигукнув я з болем і надією. — Розлучись, і хто посміє тебе осудити, коли дізнаються правду про Семена... А я заберу тебе із собою, і ми будемо щасливі!

— Ні, любий, ні і ще раз ні! Цього не знесе моя мати, його батьки, та й Семен не заслужив, щоб я з ним так повелася. Отож прощай, мій любий Володю, моє неждане і таке недовге свято!.. — Вона поцілувала мене в губи, різко повернулась і майже побігла додому, а я дивився їй услід, і надія моя болісно вмирала.

В останній день мого відрядження Настуня нишком шепнула, що напише мені листа «до запитання» перед Новим роком.

У січні я отримав очікуваного листа. Після новорічного вітання вона писала: «*Дорогий моєму серцю Володю! У нас із тобою народилася гарненька дівчинка, яку назвали Володимирою. Спасибі тобі, що ти є на світі, я щодня молюся за тебе Богу, аби послав тобі щастя.*

Твоя Настуня».

Oleum heliantus

Оповідка

Він був активний, як пес на прив'язі. Так старався, аж упрівав: із райсанстанції до пекарні, з пекарні до ресторану, до їдальні. І кожну дрібничку записував, навіть муху в їдальні. Письмове зауваження — штраф, побачить кішку на кухні — штраф. Усе, що почув, побачив, що вигадав, — на папір, і начальство казало:

— Вадик — молодець!

Його підконтрольні казали:

— Паскуда!

Але Вадим Савич, пан Вадим, старався, інакше йому не можна.

Хоч осоружна була йому медицина, але він її тримався, бо його тато якось так вислужився, що в нього на грудях висіли нагороди. Грамоти мав як кіт наплакав, та при нагородах роздобув грошей і за безцінь купив собі олійню. Виріс Вадик при білому хлібі, при смачних стравах. І костюм на ньому недешевий, і краватка модерна. Що тут казати? Депутатський син. Наймав тато репетиторку, навчав Вадика грамоти. Єдине, що засвоїв Вадик, — це Oleum heliantus, так по-латинськи зветься олія. Поїхав тато по районному начальству, пригостив його грошенятами, то воно й призначило Вадима президентом районної санітарної станції. Записував Вадим де бачив, де й не бачив. Йому навіть сподобалась така санітарія — його боялись харчовики. Коли бояться — значить шанують.

Будучи у відрядженні в столиці, де не туляться депутати у дешевих готелях, замовляв і собі найдорожчі номери. Олійня в райцентрі працювала, тато помагав щедро, і молодик любив казати собі:

— Для роботи — акти, для розвитку — журнали з лоскотливими малюнками, для душі — гарна молодичка чи навіть дівчина.

У сусідньому люксі, що в тупику широкого коридору, мешкала імпозантна пані наче якоїсь начальницької вроди. Очі чорні, як перестиглі ягоди, обличчя чисте, як світання. Була не сама — зі своєю харківською племінницею, яка не поступалася вродою тітці, тільки замолода.

До гранд-дами підкотитися нелегко, а з Аллочкою Вадим познайомився легко. Наївне дитя, ще й обличчям схоже на його дружину. Запросив у кіно, обіцяла піти... Чекав вечора, як свята, але її не дочекався. Постукав у номер.

— Кого вам? — сухо спитала пані.

— Я до Аллочки.

— А хто ви їй?

— Ну, як сказати? Приятель.

— Коли ви встигли заприятелювати? Ми тільки позавчора приїхали.

— Ну, познайомилися, домовились на вечір у кіно. Я знаю, ви її рідна тітка. Аллочка казала, що ви доктор медичних наук.

— Це правда. Заходьте, будь ласка.

Увійшов. Запросила сісти. Не така вона вже й грізна, як здавалося.

— А ви хто? — усміхнулась наче аж трояндово.

Хотів був сказати, що він теж причетний до медицини, але прикусив язика. Вона могла спитати про якийсь рецепт, а він, крім Oleum heliantus, не знає нічого, то й зронив:

— Депутат обласної ради.

— О, це велика честь! Будьмо знайомі! — подала руку Муза Сергіївна.

— Дуже приємно. — Назвавши себе, Токовий спитав: — А де наша Аллочка?

— Її сьогодні не буде — пішла до своєї подруги, у неї заночує.

— А що мені робити?

— Вона не казала.

— Скажіть ви.

— Моє слово було б коротке: несіть коньяк, шоколад, то й повечеряємо в мене... Це я, звичайно, жартую. У відрядженні без жартів зів'янеш...

— Я розумію. Правильно, без жартів засохнеш. Я миттю...

Поцілунки були соковиті, як перестиглі помаранчі. Між ними Вадим Савич поцікавився:

— На яку тему була ваша докторська дисертація?

— Охорона материнства і дитинства на початку двадцятих років.

— Це дуже цікаво, але ж вас тоді не було ще на світі.

— Наче ні...

— А як же... — Вадим Савич уже розстебнув її ніжний, як з павутиння, комірець, обіймав долонею набубнявілі перса.

— Ви що? — наче сердито спитала Муза. — Ну, їй-богу, як роботяга чи колгоспник якийсь, що вперше у відрядженні. Ми ж таки інтелігенція.

Після лагідного гніву усміхнулася, опромінила депутата голубим поглядом.

— Я ж... — знітився Вадим Савич.

— Я теж у відрядженні. Потерпіть, роздягнусь по-людськи, гарно постелю...

Почекавши, Токовий допʼявся до зваби: бавився вологими губами, пиптиком, що вихоплювався з-між них, навіть язиком торкався. Нагойдавшись, вирішив признатись про свою причетність до медицини.

Фото Сергія Кошеварова

— До вашого відома, я теж був лікарем...

Гранд-дама, усміхнувшись, трохи помовчала, а потім виразно, як диктор, проказала:

— А до вашого відома, я приголубила вас не як лікаря, а як депутата обласної ради.

Андрій М'ЯСТКІВСЬКИЙ

ВЕЧОРНИЦІ

У СЕЛІ АПОСТОЛОВЕ В УКРАЇНІ

ЧОГО, ГРИЦЮ, ПЛАЧЕШ?

Ходить Гриць по вулиці,
Плаче да плаче.
Дівка Гриця питається:
— Чого, Грицю, плачеш?

— Ой плачу ж я, плачу —
У сінечки хочу!

Дівка Гриця полюбила,
У сінечки пустила:
— Цить, Грицю, цить!

Стоїть Гриць у сінечках,
Плаче да й плаче.
Дівка Гриця питається:
— Чого, Грицю, плачеш?

— Ой плачу ж я, плачу —
У світлоньку хочу.

Дівка Гриця полюбила,
У світлоньку пустила:
— Цить, Грицю, цить!

Стоїть Гриць у світлоньці,
Плаче да й плаче.
Дівка Гриця питається:
— Чого, Грицю, плачеш?

— Ой плачу ж я, плачу —
На перину хочу.

Дівка Гриця полюбила
І на перину положила:
— Цить, Грицю, цить!

Лежить Гриць на перині,
Плаче да плаче.
Дівка Гриця питається:
— Чого, Грицю, плачеш?

— Ой плачу ж я, плачу —
Ї...ся хочу!

Дівка Гриця полюбила
І по яйця усадила:
— Цить, Грицю, цить!

Плаче Гриць да плаче.
Дівка Гриця питається:
— Чого, Грицю, плачеш?

— Ой плачу ж я, плачу —
Ї...ся не вмію.

Дівка Гриця за чуприну:
— Отак саджай, скурвий сину,
Цить, Грицю, цить!

Записав Платон Лукашевич (1806—1887)

ЯК ЦИГАН ТЕЛЯМ БУВ

Закарпатська народна казка

Один циган закохався у вродливу молодицю. Куди б вона не йшла, він усюди за нею. Спокою не мала жінка. Розповіла про це чоловікові.

— А бодай пропав той циганище, — каже чоловік.

— То що мені робити? — бідкається молодиця.

— Знаєш що?

— Що?

— Скажи йому, щоб прийшов у неділю. Я ніби на ярмарок поїду. Циган прийде, я постукаю в двері, а ти його — через сіни та до хліва.

Так і зробили.

Прийшов циган до жінки. Вона сама вдома. Заходився він залицятися і сяк, і так. Коли це чути стукіт у вікно.

— Хто там? — питає, неначе перелякавшись, жінка.

— Я! Твій чоловік! Не впізнаєш хіба?

— Йой, що ж мені робити? — налякався гість.

— Ходи до корови! Стань на чотири, я тебе припну. Чоловік подумає, що то теля...

Зайшов господар до хати. Сів до столу, просить вечерю.

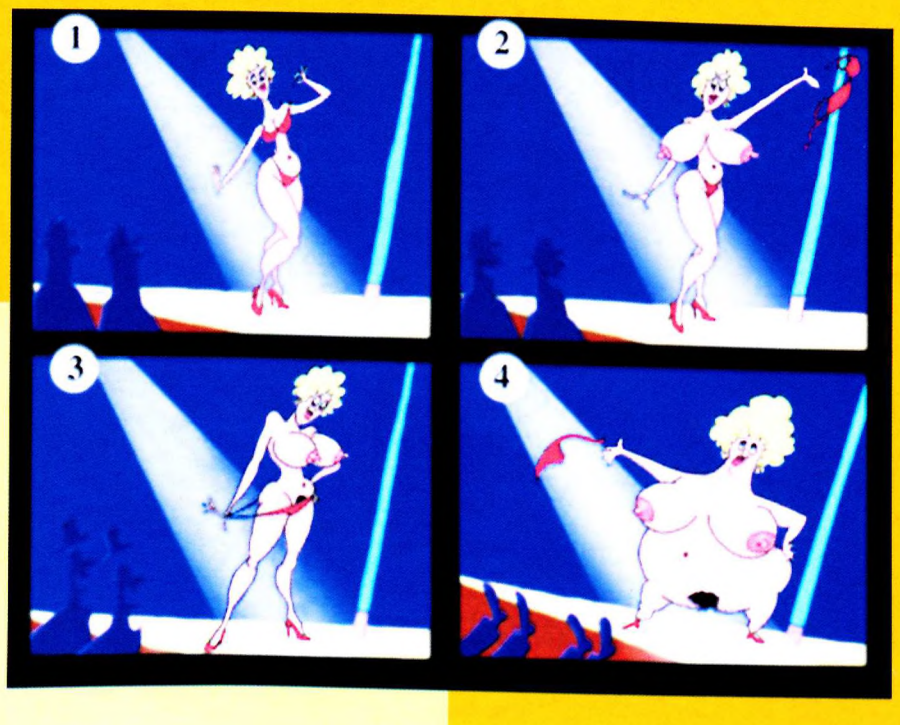

ПРОГНОЗ

— Коли один із нас помре, любий, — звертається бабця до діда, — я переїду жити у місто до дочки.

ПОЯСНЕННЯ

Зустрічаються дві подруги:
— Люба, ти наче помолодшала.
— Нічого дивного. Мій чоловік відібрав у мене половину життя.

ЛІКУВАННЯ

Зустрічаються двоє друзів:
— Як справи?
— Кепські. У мене вже тиждень страшенно болить горло.
— Справді? Я теж нещодавно потерпав — від нежитю.
— І чим ти вилікувався?
— Ти не повіриш, але дружина влаштувала мені добрий секс — і нежить наче рукою зняло.
— Та ти що? Слухай, а вона зараз удома?

СЕКС У ВАШОМУ ЖИТТІ

Наскільки він важливий для вас, допоможе з'ясувати опитування, яке пропонують німецькі психологи. За кожне «так» поставте собі 2 очки, «не впевнений(на)» — 1, «ні» — 0.

І ще одне: порівняйте набрані вами очки з результатом партнера. Чим менша різниця, тим легше буде збалансувати сексуальні стосунки чи навіть стати ідеальною парою коханців.

1. Чи вважаєте ви достатнім кохатися раз на тиждень?
2. Ви рідше почали кохатися після кількох років спільного життя?
3. Ви вважаєте, що оральний секс не для вас?
4. Чи вважаєте ви, що телебачення надто багато уваги приділяє сексу?
5. Чи вважаєте ви сексуальні фантазії неприпустимими?
6. Вам здається, що сексуальна активність партнера з роками знизилася?
7. Ви соромитеся ходити без трусів у присутності партнера?
8. Ви соромитеся дивитися на оголеного партнера?
9. Чи вважаєте ви за необхідне вивчати статеві органи одне одного?
10. Вас бентежить елемент новизни, якщо він з'являється при зляганні?
11. Чи роздратує бажання партнера зняти вас на відео під час кохання?
12. Ви відмовляєтеся задовольняти сексуальні примхи партнера?
13. Чи боїтеся зізнатися партнерові у своїх сексуальних бажаннях?
14. Чи вважаєте власне сексуальне вдоволення обов'язком партнера?
15. Ви обурюєтеся при намаганні збудити вас, коли у вас немає наміру займатися сексом?
16. Ви вважаєте партнера егоїстом, якщо він наполягає на сексі?
17. Ви здатні кохатися десь, окрім ліжка?
18. Чи вважаєте свого партнера надміру сексуальним?
19. Вас дратують пари, які кохаються шість разів на тиждень?
20. Чи вважаєте обов'язковим сягати оргазму при кожному зляганні?
21. Чи складно для вас розмовляти з партнером про власні сексуальні бажання?
22. Чи є у партнера фізична вада, яка вам дуже не подобається?
23. Вам коли-небудь доводилося жалкувати про статевий зв'язок з партнером?
24. Ви вважаєте порнофільми неприйнятними для себе?
25. Ви прикидаєтеся хворою, аби уникнути сексу?
26. Ви соромитесь власних сексуальних фантазій?
27. Вам коли-небудь хотілося провести кілька ночей на самоті?

Підсумки

0 очок — ваш сексуальний потенціал не знає меж.

Від 1 до 15 очок — у вас здорове ставлення до сексу і статевого життя. Хоча можна бути менш стриманим у любовних пориваннях.

Від 16 до 30 очок — у вас доволі консервативні погляди на секс. Ви полюбляєте кохатися, але відмовляєтеся від усього, що здається непристойним.

Від 31 до 45 очок — найважливішою для вас є дружба. Ви лише допускаєте фізичну близькість, але не берете в ній активної участі.

Від 45 до 54 очок — вам не завадить серйозно оновити сексуальне життя. Спробуйте пожвавити статеву активність, навіть у тому разі, якщо встигли поставити на ній хрест.

— Та що тобі дати?

— Дай молока!

— Молока нема.

— Чому?

— Телятко відірвалося, все виссало.

— А бодай йому сяк і так, — свариться чоловік. — А зараз я його... — Схопився з лавиці — і через поріг до хліва. Вхопив налигача і давай порати цигана. Бив, бив — а циган мукає, наче бичок. Потім відірвався з

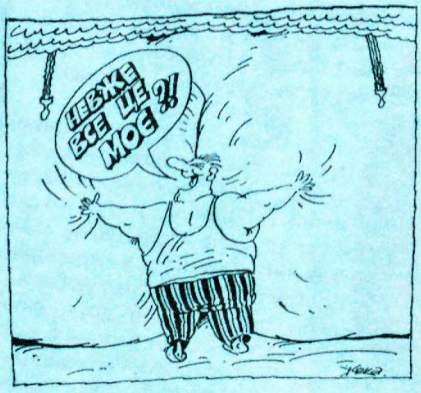

Малюнок Євгена Самойлова

прив'язі — і дав ногам роботу. Коли був уже далеко в полі, зітхнув полегшено і мовив:

— А бодай йому лихо снилося! За краплю молока готовий теля вбити!

ВІДПОВІДІ НА ЛЕЛЬВОРД № 12

По горизонталі: 5. Рука. 7. Стимулюла. 8. Секс. 9. Кара. 10. Мінет. 11. Уста. 13. Така. 15. ООН. 16. Пажа. 21. Афера. 22. Онанізм. 23. Катерина. 15. Пірс. 26. Око. 27. Олеся. 28. Сало.

По вертикалі: 1. Страх. 2. Амулет. 3. Клімакс. 4. Цуєна. 5. Раку. 6. Кокотка. 12. Товарка. 13. Інцест. 14. Хамат. 17. Клініка. 18. Намисто. 20. Порно. 24. Акт.

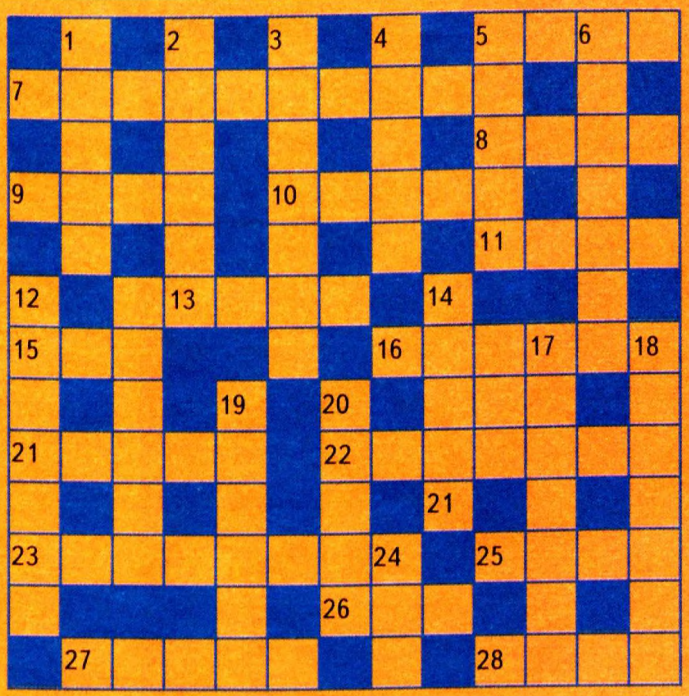

ЛЕЛЬВОРД № 12

По горизонталі: **5.** Її, закохавшись, просять у дівчини. **7.** Штучне пробудження сексуального бажання. **8.** Статеві стосунки. **9.** Той, хто украв коралі у Клари. **10.** Вдоволення чоловіка за допомогою рота і язика. **11.** Орган для поцілунків. **13.** Острів, на якому Пенелопа чекала Одіссея. **15.** Міжнародна організація, до сексуальної ліги якої радив звертатися Остап Бендер. **16.** Біля нього дівчатам дозволялося у давнину постояти з хлопцями. **21.** Затія з фіктивним шлюбом. **22.** Самовдоволення. **23.** Героїня поеми Т.Г.Шевченка, яка мала необережність довіритися москалеві. **25.** Місце для розвантаження корабля, двосторонній причал. **26.** За його допомогою дівчина спостерігає за хлопцем. **27.** Дівоче ім'я. **28.** Стратегічний продукт України.

По вертикалі: **1.** Стан дівчини перед першою шлюбною ніччю. **2.** Талісман. **3.** Вікове згасання діяльності статевих залоз жінки. **4.** Мрія кожної юної дівчини. **5.** «Не топтати ...» означає в українців «померти». **6.** Те саме, що «повія». **12.** Розмовна назва подруги. **13.** Статевий акт між найближчими родичами. **14.** У нього дівчата перевдягаються вдома. **17.** Медичний заклад. **18.** Жіноча прикраса. **20.** Скорочена назва твору мистецтва, що цинічно зображує статеве життя. **24.** Процес єднання тіл.

ВІН ДОЗВОЛИВ ЙОГО ВИМІРЯТИ

З нашого «Пеніs-клубу» протягом 1999 року не вибували актори зарубіжного кіно, яких природа обдарувала особливо великими списами. Завітали вони і на цьогорічне засідання, знову потіснивши у черзі художників, письменників і політиків, яким теж є чим похвалитися.*

ДЖЕК КЕССЕДІ

Нині покійний актор, колишній чоловік Ширлі Джонс (фільми «Вилупок куріпки» та «Оклахома»), як пишуть, мав величезний, схожий на палицю, член, який приносив жінкам багато радості. Його гени, напевне, передалися й синам — Нілу і Девіду Кесседі.

НІЛ КЕССЕДІ

Головний герой картини Джека Керуака «На дорозі». Цей ідол покоління бітників славився членом страшенних розмірів. У своїх мемуарах Керуак пише, що пеніс Кесседі теліпався, б'ючи його по ногах, і жартує, що одного разу бачив, як той, стоячи під душем у ванній кімнаті, «прав» свого улюбленця.

ШОН КОННЕРІ

Джеймс Бонд у його виконанні свого часу дістав звання «найсексуальнішого чоловіка у світі» і привів у ліжко мужнього і волохатого актора найпрекрасніших жінок. Якщо вірити Джиму Бойду, «деякі з них потім розповідали, що Коннері був чудовим коханцем, щедро обдарованим природою. До вражаючої кар'єри у кіно він працював натурником у різних мистецьких школах. Один із студентів відзначив з цього приводу, що «молодий Шон був прекрасним у своїй наготі, й, відповідно, у нього там, «унизу», все було у великому порядку. Мені потім ніколи не доводилося бачити щось подібне. Коли він уперше ввійшов оголеним до нашого класу, у мене від подиву випав з рук грифельний олівець».

ДЕНІС КОУЛ

Кар'єра кіноактора і колишнього чоловіка Жаклін Сміт була тривалою і успішною — аж доки він не потрапив у тенета коханки, яку підсунула йому мафія. Коул не робив таємниці зі свого переконливого 22-сантиметрового члена й частенько надягав просто на голе тіло тонкі брюки, які щільно його облягали.

ДОН КУАЙН

Молодий телегерой із серіалу «Вірджинці» відчував тягар не лише своєї слави, а й величезного члена (подейкують, його довжина — 25 см). Пізніше він став власником школи карате і почав сам писати сценарії.

ЕНТОНІ КУЇН

Якби хто захотів зробити фільм про його життя, стрічку варто було б назвати «Зорба з великим членом».

У автобіографії «Молодша сестра Скарлет О'Хари» Евелін Кейєс детально змальовує свою романтичну зустріч з Куїном. Вона, зокрема, говорить: «Тоні завжди було надто багато. Він мав надто довгі руки і ноги, а свої неосяжні кілометри він намагався увіпхнути до мого вельми обмеженого простору (щоправда, не без успіху!)».

Інша коханка Куїна писала: «Член у Тоні був завдовжки щонайменше 30 см, страшенно товстий і дуже красивий. Він дозволив мені його виміряти... а потім так «трахнув», що у мене ледь мізки не вилетіли».

ГАРРІ КУПЕР

Цей актор, відомий за фільмом «Рівно опівдні», мав такий довгий член, що він увесь час визирав у нього з трусів. Про неймовірний природний дар Купера знали всі, й тому невдовзі він зажив у Голлівуді слави незвичайного коханця.

У його біографії змальовується любовний роман з актрисою Лью Велес. Вона так відгукувалася про Купера: «Член він мав, наче в жеребця, і міг трудитися всю ніч до ранку».

Клара Боу в своїй біографії пише, що «у нього був найбільший член у Голлівуді, але надто маленька сідниця, аби ним активно працювати».

ОРЕНЦО ЛАМАС

Як і його батько Фернандо Ламас, син став живою легендою. Він добре знає, як слід вправлятися зі своїм вражаючим природним даром — принаймні про це говорять його численні коханки. Хоча свідчення й різняться, можна бути певним: довжина його члена аж ніяк не менша за 20 см, що свідчить про добру спадщину, яка перейшла йому від батька.

МАЙКЛ ЛАНДАН

Справжнє ім'я — Юджин Оровіц. Він був зіркою телебачення, нині покійний. Популярність прийшла до нього після фільмів «Бонанца», «Маленький будинок у преріях», «Дорога просто на небеса». Один мій хороший друг, який знімався у шістдесяті роки в другорядній ролі у фільмі «Бонанца», повідомив, що бачив Ландана кілька разів у душовій. Член у того був довжиною із зап'ясток чоловічої руки.

ДЕВІД ЛЕТТЕРМЕН

Цей ведучий нічних телепрограм володів пенісом вельми переконливих розмірів (довжина — 22 см).

ТЕД ЛЕВАЙН

Молодий актор, що зіграв кілера-травесті у стрічці «Мовчання ягнят», мав такий же великий, як і його талант, пеніс — завдовжки 23 см.

ДЖОН ЛОДЕР

Один з найвродливіших чоловіків, які сяяли на великому екрані. Щоправда, його кар'єра була досить короткою — він зіграв разом з Бетт Девіс у фільмі «А тепер пасажир». Високий франт, він був сином британського генерала. Джоан Кройфорд — знаменита поглиначка великих членів — називала Лодера «найвродливішим, найстатечнішим англійцем, з яким мені доводилося зустрічатися».

Гері ГРІФФІН, сексолог (США)

ПЕНІS—КЛУБ

Продовження списку статевих гігантів читайте в наступному номері «Леля».

* Продовження. Див. «Лель» №№9—12 за 1999 рік.

Фото Андрія Грейжі

Вазектомія

— хірургічна операція з метою видалення всієї сім'явивідної протоки.

Вазолітатура

— перев'язка сім'явивідної протоки.

Вазопунктура

— введення в отвір сім'явивідної протоки голки з метою діагностики та лікування.

Валеджо Борис

Сучасний американський художник. У всьому світі знають його картини, виконані у стилі фентезі. Проте мало що відомо про самого майстра. Народився він у столиці Перу Лімі, ще в юності поїхав до США вчитися. Багато малював, у тому числі — ілюстрації до фантастичних творів, зокрема — Айзека Азимова. В оголених тілах Бориса Валеджо відчувається могутня сила, готовність до борні — як на полі бою, так і на любовному ложі. Валеджо стверджує у своїх героях красу, гармонію і досконалість, проте еротизм його творів дещо холодний, що цілком закономірно, коли художник прагне ідеального.

Борис ВАЛЕДЖО. Народження

Валері поль (1871—1945)

Французький поет. Вірші почав публікувати з 1889 року, проте популярності набув після виходу збірки «Юна парка» (1917). Через всю творчість Валері проходить образ Нарцисса, який уособлює автора. Валері шанував у творчості класичні традиції й творив інтелектуальну поезію, насичену символами, алегоріями, оригінальними метафорами. Відтак його еротизм вирізняється надзвичайною витонченістю.

КРОКИ

Твої стрункі й
холодні ніжки,
Моєї тиші дітваки,
До чуйності мойого ліжка
Ступають гордо
навпрошки.

Пречиста жінко, диво-тіне,
Як легко ти до мене йдеш!
Які дари дорогоцінні
Босоніж, Господи, несеш!

Коли простертими вустами
Того, хто в мене в голові,
Зуміє привести до тями
Жагучий поцілунок твій,

О втіхо бути чи сконати,
Подовж ці пестощі забав!
Я жив затим, щоб вас
чекати.
За стукіт серця кроки мав.

Переклав з французької
Микола Лукаш

Борис ВАЛЕДЖО. Кентавр

На фото: Рудольфо ВАЛЕНТИНО

Валентино Рудольфо (1895—1926)

Американський актор італійського походження, секс-символ ери німого кіно. Переїхавши до США у 1913 році, працював спочатку садівником, вуличним торговцем, мив посуд. Танцював і співав у ресторані, де, зрештою, його і помітив режисер Р.Інгрем. Головна роль у фільмі «Чотири вершини Апокаліпсиса» (1921) одразу принесла Рудольфо світову славу. Спеціально для нової зірки було створено сценарії й знято фільми «Кривава арена», «Манон Леско», «Шлюбна ніч», «Дама з камеліями», «Святий диявол» і, звичайно, «Шейх», від якого прихильниці впадали в екстаз.

З Валентино прийшов на екран романтичний герой, спокусник жінок і «справжній шейх». Про нього писали: «Валентино — спритний, стрункий і до неможливого привабливий. Він — символ померлого лицарства. Він — легкий поцілунок, зітхання флейти і свист шаблі. Він — Ромео для усіх вікових категорій, безсмертний трубадур, що зітхає біля вікна». Жінки шаленіли від Рудольфо. Проте перший шлюб з актрисою Джин Екер тривав лише тиждень. Другий шлюб з росіянкою Наташею Рябовою теж не приніс щастя. Тоді він обручився з ефектною полькою Полою Негрі, проте смерть нареченого від перитоніту завадила новому шлюбові. Проте і після смерті слава Валентино не потьмяніла: у багатьох містах Америки почали виникати жіночі клуби, в яких прихильниці, не бажаючи розлучатися з кумиром, збиралися на спіритичні сеанси і викликали його дух.

Валтерс Яніс (1869—1932)

Латиський живописець. Створив цілу серію жанрових міських сцен, народних характерів, пейзажних полотен. Його роботи у жанрі «ню» відрізняються стриманістю колориту, навіть аскетизмом.

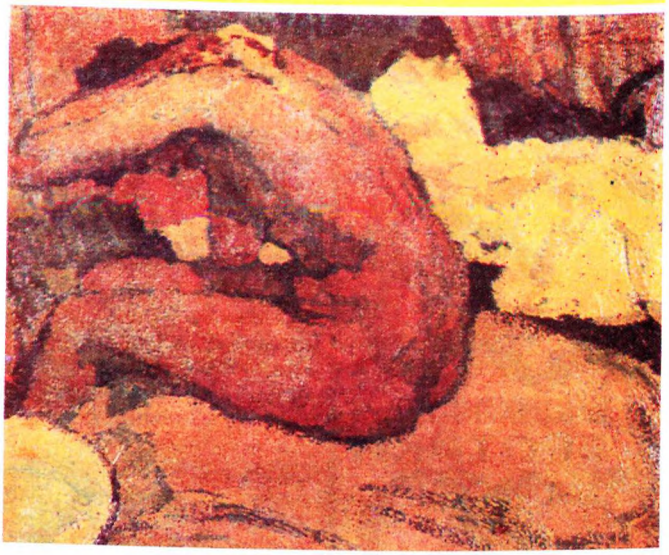

Яніс ВАЛТЕРС. Омовіння

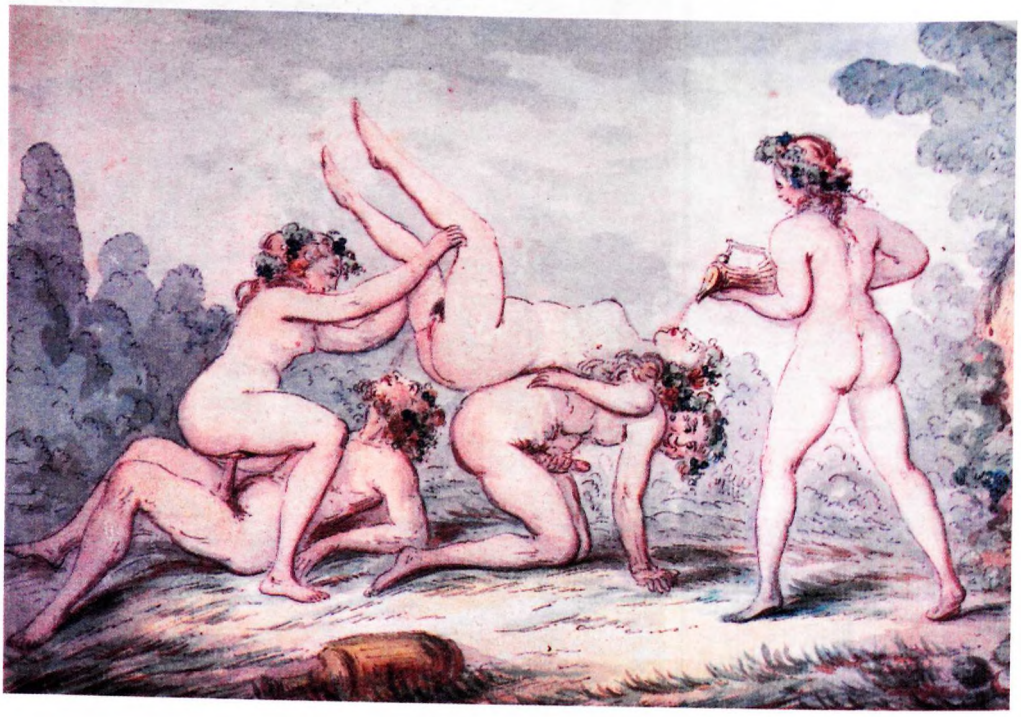

Жак Філіпп Каресме. ВАКХАНАЛІЯ

Валуа Маргарита (1553—1615)

Дочка Генріха II і Катерини Медічі, дружина короля Франції Генріха IV Наваррського. Одна з найвидатніших коханок королівського походження у тогочасній Європі.

Перші два коханці з'явилися у неї в одинадцять років. П'ятнадцятирічною вона не вилазила з ліжок своїх братів Карла, Генріха і Франциска. Про вісімнадцятирічну Маргариту писали так: брюнетка з очима кольору чорного бурштину, вона була здатна одним своїм поглядом запалити все навкруги, а шкіра була такою молочно-білою, що Маргарита задля втіхи приймала коханців у ліжку, застеленому чорним мусліном. У цей час вона закохалася в свого кузена герцога Генріха де Гіза — двадцятирічного білявого красеня. Їхня пристрасть була такою сильною, що вони грали одне одного там, де їх заскакувало жадання: у саду, на сходах, у луврському коридорі. Аби спрямувати хіть Маргарити в русло пристойності, мати вирішила віддати дочку заміж за Генріха Наваррського. На п'ятий день по весіллю, у Варфоломіївську ніч, протестанти, які приїхали на весілля свого Генріха, були вирізані католиками.

Заміжжя не вгамувало любовну жагу Маргарити. Серед інших її коханцем був герцог ла Моль, що закохався з першого погляду у «високі повні груди, за якими зітхали всі придворні». З ним вона злягалася так бучно, що було чутно на весь Версаль. Коли ла Моля стратили, в її ліжку опинився молодий придворний Сен-Люк, який славився невичерпною чоловічою силою. За ним — красень Шарль де Бальзак д'Антраг. У Маргарити починалися нервові розлади, коли вона якийсь час не мала мужчини. Переїхавши до Нерака, вона швидко перетворила старовинний замок на будинок розпусти; в Юссоні вона лягала спати голою і з відчиненим вікном, «аби кожен, хто йде повз, міг зазирнути в нього і, відчувши бажання, зайти і порозважатися з нею».

У тридцять років Маргарита вперше в житті до нестями закохалася в молодого красеня де Штанваллона, і той змушений був вдовольняти її бажання і на сходах, і у шафі, і в саду, і в полі, і в сараї. У п'ятдесят років, аби не шокувати паризький двір, вона тихцем викликала для любовних утіх з Юссона двадцятирічного лакея Сен-Жульєна, але в неї вже був закоханий інший паж, вісімнадцятирічний Верлон, який убив свого суперника.

Під кінець життя Маргарити її коханцем був молодий співак Віллар. Коли навесні 1615 року вона застудилася у льодовому залі палацу Малий Бурбон і дізналася, що вмирає, вона викликала Віллара, припала до його вуст у тривалому поцілунку й за декілька годин померла.

Вампіризм

— сексуальний різновид садизму, при якому для статевого збудження необхідно побачити кров статевого партнера. Елементи вампіризму можуть зустрічатися в осіб, які заради загострення насолоди наносять партнерові подряпини чи кусають їх. У більш легких формах вампіризму злягання супроводжується фантазіями, в яких проливається кров. Нерідко вигляд крові заміняє їм статевий акт і спричиняє психічний оргазм. Проявами важких форм вампіризму можна пояснити і випадки невмотивованого вбивства жінок різного віку — без пограбувань і сексуальних дій. Таким злочинцям замало вигляду крові — їм потрібно вбити жертву, аби пережити відчуття статевого акту.

Вампір сексуальний

— людина, одержима сластолюбною жагою крові партнера, вигляд якої викликає у неї оргазм. Злягання із справжнім вампіром нерідко закінчується смертю для його жертви.

Образ сексуального вампіра, серед інших, змалював Маркіз де Сад у романі «Жюстина».

ЖЮСТИНА

(Уривок з роману)

...Спритно загорнувши їй спідниці на голову, він розрізав їх ножем таким жахливим рухом, що присутнім на мить здалося, наче лиходій розрізає навпіл живіт нещасної жертви. Наступної миті найпрекрасніше у світі тіло вдруге оголилося перед очима людей, чия жахлива хіть не мала собі рівних...

— Доки я довбатиму твою сестру, — сказав Залізне Серце ватажкові, — тримай переді мною цю дурну тварину.

Все було зроблено саме так, і він почав рясними ударами долоні обсипати щоки та груди Жюстини; інколи він зупинявся, цілував її в губи і покусував кінчик язика або з такою силою стискав дві достигаючі ягідки, які увінчували два горбочки нещасної дівчинки, що вона ледь не втрачала свідомості від болю. Вона страждала, вона молила про пощаду; з очей її лилися сльози, але вони лише сильніше збуджували лиходія, який, відчувши нарешті наближення виверження, взяв її за поперек, не припиняючи судомних рухів, і відкинув на кілька кроків убік.

Настав час Пройдисвіта. Він заштовхнув прутня до піхви Дюбуа, і цієї миті Залізне Серце сказав:

— Зажди, хлопче, я гратиму тебе у гепу, а посередині покладемо дівку: ти мацатимеш її вагіну, а я — сідничку.

І бідна Жюстина, яку терзали два розбійники, незабаром нагадувала молоду вербу, на яку налетіли два буревії. З ніжної порості, яка вкривала горбок Венери, було безжалісно видерто цілий жмуток, а найвитонченіші сіднички, які будь-коли створювала природа, вкрилися кривавими ранами, що їх невтомно залишали закарлючені нігті Залізного Серця. За деякий час довбальники спритно змінили позиції, і внаслідок цього маневру один став чоловіком власної сестри, другий — коханцем свого шуряка. Проте Жюстині від цього не полегшало, тому що Залізне Серце ще більше розлютився.

— Нумо, хто вдарить сильніше, — сказав він, нагороджуючи жертву ляпасами. — А ти, братчику, займись її гепою.

Ця сцена нагадувала одвічну історію молота і ковадла. Жюстину били так немилосердно, що з її носа ринула кров.

— Ось цього я й хотів, — промовив Залізне Серце, підставляючи свого відкритого рота. — Тобі, Гроза Гратів, подобається сеча, а мені — кров.

І він випив її й тієї ж миті скінчив, за ним поспішив його содоміт; обидва вгамували свою хіть, і вся ватага затихла.

Переклад з французької.

Ілюстрація до роману де Сада «Нова Жюстина». 1797

Леся СТЕПОВИЧКА

Андрію, ти йдеш уже? — гукнула Валентина Іванівна чоловіка зі спальні.

— Ти лягай, а я ще трохи почитаю, — відповів Андрій Іванович.

Жінка зітхнула і мовчки почала стелитися. Невдовзі лягла, бо почувалася слабою. Була змучена кровотечею, що тривала третій тиждень. «І коли воно оце все скінчиться?» — подумала. У пані Валентини, що мала п'ятдесят сім років, тяжко проходив клімакс, з головними болями, низьким артеріальним тиском і різкими перепадами настрою. Депресії вони з чоловіком лікували простим домашнім способом — господиня гнала самогонку, отже, ліки для підняття тиску завжди були напоготові. Вже задрімала, як почула з кухні ніби брязкіт скла, відкривання-закривання дверцят холодильника.

— Ти знов за своє? — гримнула, натягаючи на худорляве тіло халата. Так і є, знову її благовірний прикладається до чарки, хоча сьогодні вони вже частувалися свіженькою, і не раз. Вихопила недопиту склянку прямо чоловікові з-під рота і припала до неї сама блідими, синюватими вустами.

— Тобі можна, а мені — ні? — вишкірився Андрій Іванович, і рубець на його обличчі налився багряним цвітом.

— Тобі на сьогодні годі, пішли вже спати, — хрипко засміялася.

Валентина Іванівна любила свого чоловіка, контуженого на афганській війні журналіста. Тоді, п'ятнадцять років тому, як його привезли до військового госпіталю, де вона працювала санітаркою, вона його, власне, і виходила сама, відбила в дружини, та це було не так уже й важко, бо та столична фіфа від нього легко відмовилась, адже кому потрібен такий от, поранений у голову, дискваліфікований, інвалід на групі. А Валентина Іванівна усе життя прожила сама, отож і підібрала нарешті те, що людям не згодилося, — своє пізнє бабське щастя. І от це її щастя стояло тепер посеред кухні, права рука тяглася до пляшки із сизуватою рідиною, а ліва — тримала якусь біленьку брошурку. Ще недавно подружжя вміло раділи життю разом, підсолоджуючи гірким зіллям своє злиденне буття. Сто гривень пенсії на двох, особливо харчів не накупишся, отож і дбали, аби лиш закусити було чим. Андрій Іванович гасив горілкою досаду нездійсненних амбіцій і тугу за красивим життям свого доафганського періоду. Проте тиск в Андрія Івановича мав тенденцію до зростання, а у Валентини Іванівни — навпаки. І хоч їхні естетичні та гастрономічні смаки співпадали, стан організмів розводив їх у різні боки. До того ж пані Валя дуже не полюбляла, коли її половина випивала без неї, це вже прирівнювалося до зради.

— Ну, гаразд-гаразд, заспокойся, — пішов на примирення, чи такий вигляд зробив, Андрій Іванович. — Ти лягай, а я скоро прийду, зайду ще тут... — І зробив рух у бік ванної кімнати.

Жінка, трохи заспокоївшись і прихопивши з собою розпочату пляшку, щоб переховати її у надійнішому місці, попрямувала до родинного ложа. Добрий десяток років це ложе слугувало їм з Андрієчком за справжній «сексуальний полігон», бо чоловік Валентини Іванівни, дарма що контужений, був вельми завзятим у справах любовних, тож нарозкошувалася вона медом запізнілого кохання досхочу. І тільки от останні півроку щось не заладилося між ними. Андрій Іванович усе частіше уникав виконання шлюбного обов'язку, десь вечорами швендяв, а дружині розповідав, що відвідує літературні вечори та інші заходи, куди його, мовляв, запрошували поділитися спогадами про афганську війну. Шістдесятип'ятилітній Андрій Іванович тримався молодцювато, полюбляв товариство, де можна було і себе показати, і молодих жіночок хоч поглядом гарячим помацати. Він часом був не проти і в гречку скочити, але не траплялося оказії, та й дружина пильнувала таки за його моральним обличчям.

— Відьмо занудлива, остогидла ти мені до дідька, — пробурмотів старий, зачиняючись на гачок у ванній. До Валентини Іванівни він, власне, ніколи особливих почуттів і не мав, а тільки «відповідав на любов», як кажуть французи, або попросту доживав з нею віку, за що її з усієї сили, щиро ненавидів. А любив він пожаліти себе, пожалітися іншим, як його скривдила доля, який він був до Афгану відомий у всім Союзі журналіст центральної газети. Обурювався, коли йому говорили, що, мовляв, не чули ми й раніше про такого. І як це сталося, — бідкався, бувало, Андрій Іванович, — що він усе втратив, — і квартиру у столиці, і красуню-дружину, і син його, чув, наркотою захопився, ні до батька йому за «колесами», ані до цілого світу. «Зманило мене відьмисько самогонкою своєю, пестощами хтивими, барлогом одинацьким у затишному містечку», — думав зі злобою. Тож і піддався на її вмовляння, з госпіталю переїхав прямо до неї. Валентина Іванівна наполягала якийсь час на оформленні стосунків, проте Андрій Іванович, хоч і розлучився офіційно з дружиною, до «загсу» не пішов. Так і жили громадянським шлюбом, від якого йому було дедалі менше втіхи. Проте були в Андрія Івановича і свої маленькі таємні радощі, коли наодинці із собою міг тішитися миттєвостями вкраденої волі, міг відчути себе ніби й нежонатим, і в холостяцьких фантазіях малювалися йому розкішні столи, повні скоромних страв. Слина покотилася йому по підборідді, тож, зачинившись у ванній, дістав із заначки в туалетному бачку чвертку казенки, здер, затиснувши між жовтими зубами, неміцну металеву кришку і жадібно відпив прохолодної рідини. З приємністю відчувши, як горілка полоскотала рота і тепло поповзла по кишках, розкрив, нарешті, тоненьку білу книжечку. Андрій Іванович кохався в літературі, особливо в еротичній поезії. Ось це, приміром, як гарно звучить: «Мої груди, розпалені лавою жаги, вулканчики середніх розмірів, марять дотиками твоїх пальців, тонких, обережних і чутливих...»

«Чому вона написала «вулканчики середніх розмірів», адже груди в неї чималенькі, десь так на п'ятий розмір потягнуть, — подумав, хвилюючись, Андрій Іванович і вдруге ковтнув з насолодою із пляшки. — Ця Олена Поліщук — вродлива дівка, вчора я її добре розгледів на ве-

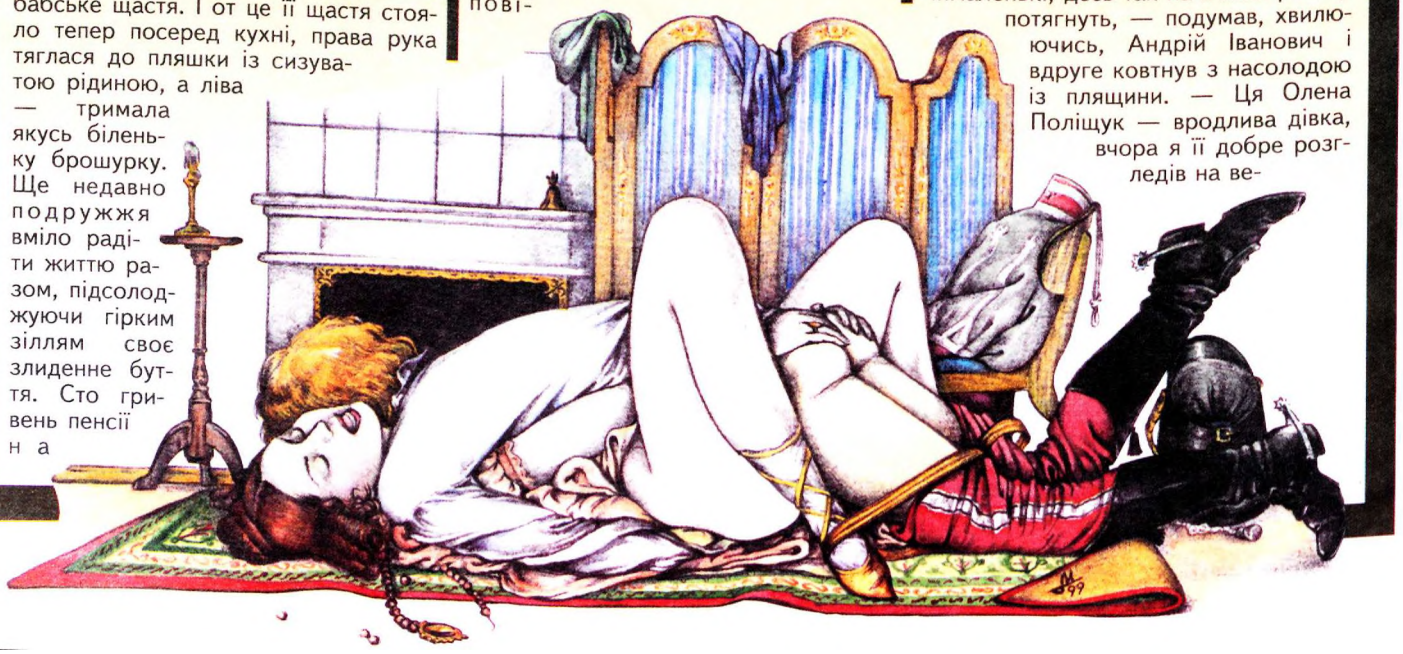

Малюнок Михайла Малороса

УБИВЧА СИЛА ПОЕЗІЇ

чорі. Як натхненно вона читала, шкода тільки, що не еротичні вірші, а лише громадянську лірику. А груди в неї — класні! А як дивилася на мене, коли я підійшов її привітати, така люб'язна і до дідька принадна, а по очах видно було, що вона хоче. Є такі жінки, котрі хочуть завжди». Андрій Іванович затремтів, перехилив за губу рештки горілки і заходився розглядати фотографію поетеси. Які очі, які вуста — таку жінку можна грати тижнями. «Ах ти ж, моя лапонька», — застогнав старий у нестямі, в голові йому запаморочилось, сірі очі зробилися вологі й булькаті, ніби в жаби, і він відчув, як жалюгідні рештки його колишньої чоловічої гордості напружилися і навіть настовбурчилися під цупкою тканиною штанів. Ой, як же вона пише: «Я палаю, немов смолоскип серед ночі моєї самоти. Де ти?»

— Та це ж про мене, — застогнав ще пристрасніше Андрій Іванович, — це ж до мене вона звертається. Та ось же я, ось, — промовив, поспішно дістаючи із ширінки м'ясистого, налитого кров'ю, червонувато-сизого відростка. — Я йду до тебе, моя кохана, — прошепотів майже вголос нещасний збоченець і, примостивши книжку до труби зимового опалення на рівні свого гульфіка, заходився тицяти тремтячою плоттю у зображення авторки віршів. — Я ж тут, з тобою, моя пташечко, — товкся чимдуж у світлину. — Тобі добре, скажи? Я хочу, щоб тобі було добре! Ой... ох... мені вже добре, моя рибонько... я щасливий... я такий щасливий! — мурмотів через хвилину полегшено, розмазуючи клейку молочну рідину, матеріалізований вислід гри своєї надмірно збудженої уяви, по книжці. — Тобі, тобі, усе тобі віддаю, моя зозулько! — аж скрикнув.

У двері ванної постукали.

— Андрію, з тобою все гаразд? Відчини негайно! — стурбовано закликала Валентина Іванівна, що вже деякий час стояла за дверима, прислухаючись до підозрілого шерхоту. Андрій Іванович блискавично застібнувся, запхнув книжку собі під вологу сорочку, притиснув її до грудей і відчинив двері.

— Що з тобою, чого ти такий блідий, тобі зле, Андрієчку, ти ж увесь мокрий! — затурбувалася пані Валентина. — Що це в тебе? — ковзнула рукою по грудях чоловіка, виймаючи з-за пазухи замацьорену книжку. Блиснула грізно оком на фотографію і, здається, вмить усе збагнула.

— Хто вона, ця Олена Поліщук? Ти її знаєш? — закричала, немов уражена. — Який сором! Я живу з огидним онаністом! Я, котра врятувала тобі життя, витягла тебе із тенет смерті.

У нападі горя Валентина Іванівна, звичайно ж, дещо драматизувала біографію чоловіка, перебільшуючи свою власну роль у перебігу подій.

— Ти не врятувала, а зруйнувала моє життя, — роздратовано озвався Андрій Іванович, що саме збирався прилягти на канапу. Але йому вельми недоречно нав'язували родинну сварку, і доводилося тримати оборону, наводячи переконливі аргументи у боротьбі із супротивником.

— Та хто ти така? Прибиральниця, дурепа невихована, п'яничка, а я — герой війни! Не живу з тобою, а скнію! — випалив він декілька аргументів докупи і, ніби вистрілявши одразу всі набої, замовк.

— Та який ти в біса герой війни? — заволала у гніві Валентина Іванівна і вже зовсім пустилася берега. — Ти хоч людей не сміши і не вводь в оману. Писака-невдаха, ось ти хто. Нікчема звичайна, приблуда, пияк, якого колись, там, у Афгані, такі ж, як і ти, пияки добряче віддубасили по голові після чергової п'янки, а тут вас усіх і шандарахнуло осколком гранати, кушпелою накрило і землею присипало. На ранок знайшли тебе, розбиратися вже не стали, що й до чого, та й відправили «на родіну» як контуженого. Та що я тобі розказую? Ти і сам усе добре знаєш.

— Мовчи, самогонниця! — аж заревів од люті Андрій Іванович і ніби враз протверезів. — Я з тобою більше і дня не житиму. Я покохав іншу і поїду до неї!

— Хто така? — аж кинулася пані Валентина. — Оця Олена Поліщук, оця повія цицьката? Де ти її надибав? Повія, повія, — заверещала Валентина Іванівна і затремтіла як у пропасниці. — Якщо ти мене залишиш, я усім розповім, що ти ніякий не герой, а п'яниця і онаніст, усі взнають, і у Спілці журналістів, і в газеті, усім-усім розкажу...

— Роби як знаєш, а я пішов, — звівся на ноги, взуті в домашні капці, ніби на вихід, Андрій Іванович.

— Куди ж ти підеш, у ніч? — раптом заридала жінка, не витримавши позиції і ніби здаючи всі завойовані у сварці бойові висоти. Вона підскочила до чоловіка, охопивши його худими міцними руками, і її ріденьке, давно не фарбоване, напівсиве волосся розсипалося по Андрієвому плечу. — Не відпущу тебе нікуди! Чуєш? Не полишай мене, бо гірше буде, мені втрачати нічого. Ти все, що в мене є, ти — моє життя. Без тебе мені не жити!

Андрієві Івановичу, відверто кажучи, було зовсім не шкода своєї бойової подруги, а оскільки він за цей день багато чого пережив і добряче втомився, то понад усе цієї миті йому хотілося спокою. Настрій його переломився, і він промовив якимсь чужим, фальшиво-ласкавим голосом:

— Ну що ти, Валюсю, не побивайся ти так, я ж пожартував, я все тобі розкажу. Я ж невинуватий! Вона сама мені усміхалася. І книжку свою — ось дивися! — підписала. Бачиш? «Шановному Андрію Івановичу на згадку про незабутній вечір-зустріч». Скажи, у нас є щось випити?

Валентина Іванівна схлипнула ще раз, якось стрепенулася і почовгала до спальні по сховану пляшку.

— Ах вона ж повія отака! — залопотіла, наливаючи собі й чоловікові самогону у склянки, підсуваючи йому окраєць хліба і нарізаний солоний огірок.

— Повія, справжня повія, — як луна, повторив Андрій Іванович, перехиливши вкотре за сьогодні стограмову дозу. І було вже незрозуміло, чи то він дипломатично підігрував жінці, щоб не розпалювати скандалу, чи вже й сам був такої думки, здаючись на її милість з подяки за налиту склянку, а може, і думок вже ніяких не мав, а слова з нього вилітали автоматично.

— Повія, повія, а жінки усі... повії, — пробелькотів і, зригнувши Валентині у пелену, захропів у неї на колінах.

Валентина Іванівна обережно підвелася і, потроху пересуваючись до спальні, перетягла на собі чоловіка, немов пораненого, до ліжка. Дбайливо зняла з нього старі, заношені капці, накрила ковдрою, зняла паперовою салфеткою вологу на його лобі та щоках, лягла біля нього. То вона знову заходилася плакати, а то заспокоювалася і навіть ніби трохи дрімала. Потім знову думала про щось, тільки їй відоме. Аж допоки не помітила, що за вікном сіріє, світлішає, надходить ранок.

II

— Чи ви не бачили мого Андрія? — розпитувала Валентина Іванівна сусідів наступного вечора. — Поки сходила на базар, прийшла, а його вже немає.

Вона вибігла на вулицю, ноги їй підгиналися, скочила в одну забігайлівку, в другу. Забігла до читальної зали міської бібліотеки:

— Чи не було у вас Андрія Івановича?

— Був, — кажуть, — тиждень тому, газети сидів переглядав.

Забігла до знайомих, до одних, до других — нема, не бачили.

— Іди додому, — кажуть, — може, він уже сидить і на тебе чекає.

Проте додому Андрій Іванович тієї ночі не повернувся. Не прийшов і наступної. І тепер Валентина Іванівна вже точно знала, де він. Його забрала в неї ота повія, поетеса ота заїжджа. Дві ночі Валентина Іванівна проплакала, а на третій ранок пустилася, сповнена рішучості, у місто, на розшуки свого вкраденого щастя.

III

Андрій Іванович перебував у запої. У той час, коли за ним так побивалася Валентина Іванівна, він сидів, як кажуть, у самому негліже, на давно неметеній і немитій дерев'яній підлозі, в хаті свого шваґра, двоюрідного брата Валентини Іванівни, такого ж бідолахи, як і він сам, що жив усамітнено в хатині край села понад залізничною колією. Як дістався сюди електричкою, сам не пам'ятав. Пам'ятав тільки, що хотів утекти подалі від Валюсі, від її дошкульних очей, від отого її нудного сікання, скигління, від її кислого рота, від хтивої піхви, що смерділа йому старою діжкою.

— Ти ж не знаєш, хто я! — повторював він Миронові, що сидів напроти на брудній плетеній ряднині, частуючи дорогого друга привезеним дешевеньким портвейном. — Я брав інтерв'ю у самого Брежнєва, я з Устиновим сидів за одним столом, як оце з тобою. Генерали в Афгані зі мною чаркувалися як з рівнею. А Валька твоя мені кисень перекрила. — І він п'яно захлипав, шукаючи співчуття. Мирон тільки сопів, він хоч і був років на десять молодший за приятеля, а з жінками в нього так само не складалося. Приохотився через цю обставину до алкоголю, так вони й перетнулися з Андрієм Івановичем у часі і просторі і тепер розуміли один одного, мов найліпші друзі у світі.

— А в тебе добре, мені подобається, — вів далі мову гість із міста. — Спокійно, ніхто тобі у потилицю не дихає. Лежимо, ніби греки, за винопитієм, епікурействуємо, вкушаємо радості, ловимо день, так би мовити.

Півтора десятка порожніх пляшок були розкидані по хаті навколо побратимів, бо вони таки «ловили день» — і вже не перший і не другий, а третій.

— Наповнимо келихи, — промовив Андрій Іванович до приятеля дещо урочисто. — Я хочу тобі щось показати!

Мирон відкоркував останню півлітру — на частування дорогого родича пішли рештки його крихітної пенсії, проте йому було їх не шкода. Розлив в алюмінієві кухлі горілку. Друзі обнялися і випили. Мирон хрюкнув, а Андрій Іванович дістав з-під сірої, заляпаної вином майки збірку улюбленої поетеси.

— Дивися, Мироне, оце Олена! Жінка моєї мрії. Вона самотня, як і я. Авжеж, самотня, адже заміжню чоловік би саму не відпустив. Еге ж? Я її кохаю... і вона мене любить. Не віриш? Ось послухай, як пише: «Так грай, скрипалю, грай, тепер, сьогодні, полинемо з тобою ми до раю...»

— Гарно... справді, — погодився Мирон осоловіло.

— До речі! Котра зараз година?.. Час їхати до неї!.. Який сьогодні день? — засмикався раптом Андрій Іванович. Мирон не відповів йому, бо, чи то заколисаний проникливими ритмами поетичних рядків, чи то уже втомлений від триденного споживання самогону, пива, портвейну, відкинувся лисою головою до лави і захропів. Припав йому на плече і Андрій Іванович. І наснилася йому Олена, така молода і зваблива, що прийшла до нього сама, у білій святковій сукні, голівку її прикрашав віночок білосніжних квітів. Вона простягала йому ніжні білі руки.

— Андрієчку! — кликала, усміхаючись.

— Оленочко! — кинувся до неї Андрій Іванович і відчув, що він теж молодий-молодий, і костюм на ньому, і біла квітка на жакеті, як у молодого. І люди дивилися на них із заздрістю, це були їхні гості, тільки чомусь вбрані всі у чорне. І вони закружляли з Оленою у хмільному весільному безкінечному танку...

IV

Стояла погожа травнева днина. Олена йшла бруківкою старовинного міста, роздивляючись на церковні бані, що виблискували на сонці після коротенького дощу, милуючись старими будинками-віллами, які дивом збереглися тут ще від часів Польщі. Блукаючи навмання, набрела на мальовничі руїни кам'яного муру стародавньої фортеці, що таємничо нависав над урвищем маленької жвавої ріки.

Трав'яниста стежка знову вивела її на вузеньку вірменську вуличку, де було майже безлюдно, повернула за ріг будинку — і жінка опинилася перед величною католицькою катедрою. Місто-несподіванка, суміш готики і козацького барокко, класицизму і модерну. Тут народився колись її тато, в одному із цих будинків минуло його дитинство. Олена Поліщук вперше була тут, а тата вже давно немає серед живих. Він помер молодим, зараз йому було б десь трохи за шістдесят. У її спогадах він залишився веселим і грайливим, чомусь найдужче вона пам'ятала його голос, тембристий, з ласкавими інтонаціями, та його руки, гарно зліплені, сильні і спритні, з довгими тонкими пальцями хірурга. Відтоді як тата не стало, Олена завжди мріяла приїхати у це місто, марила ним уві сні, а воно виявилося навіч ще дивовижнішим за уявне. А які тут живуть приязні люди! Їхня ввічливість і запобігливість здавалися вельми приємними Олені, що зросла у шахтарському краю і звикла до грубуватої манери простих трудівників. Кілька днів тому в одному з літніх театрів відбулася її творча зустріч з читачами. Скільки зацікавлених поезією людей, небайдужих запитань, дехто і знав уже її вірші, читав десь чи по радіо чув. Захоплені вітання, букетики конвалій, оберемки бузку. Олена давно готувалася до цієї події, яку вона називала «подорож до тата». Два роки збирала гроші, гривню до гривні, на видання книжки — адже література зараз письменника не годує, скоріше навпаки, розоритися можна — економила на дорогу, на проживання в готелі, на маленьке скромне застілля з кавою — для вузького кола, для «концерту опісля концерту». І книжку вона не продавала людям, а дарувала усім, хто побажає. Татове місто! Та хіба ж тільки татове — скільки видатних історичних особистостей воно породило, князів шляхетних, народних героїв, що боронили вітчизну від іноземних заброд, скільки славетних митців родом звідси! Ні, неправда, що занепала його історична слава, що перевелися люди високих душевних поривань. Тому й писала Олена піднесено про місто своїх мрій, тому й сприймали, мабуть, так тепло й одностайно слухачі прочитані нею щирі рядки: «О ні, не вірю, древній, княжий граде, мовляв, ти на болото обернувся, що жирні жаби кумкають в ковбанях, а в підворіттях шастають щури...» Так, публіка була бездоганна!

Повз Олену проходили чемні, діловиті чоловіки, гарно вбрані, елегантні, усміхнені жінки. «Треба буде подбати про нову сукню, — подумала жінка. — Щось я занадто вже обносилася». Та навіть старі торішні черевики з потрісканими підборами не могли зіпсувати їй настрою. Все пройшло якнайкраще, відомі поети виступали на її святі, шкода тільки, що Сашко і Марко не змогли приїхати, — кольнуло тугою в серце за чоловіком і маленьким сином. Ну, та нічого, нові друзі подарували відеокасету із записом вечора, привезу додому — подивляться. Олена прямувала на майдан, що звався тут «тристаметрівкою», хотілося перед від'їздом востаннє помилуватися старим містом. Раптово хід її думок перервався.

— Пробачте, ви — Олена Поліщук?

— Так!?

Перед нею стояла дуже змарніла літня жінка, з темними синцями під очима, у ситцевій домашній сукні, поверх якої був надітий линялий квітчастий фартух. Худе, заплакане лице, хворобливий, напружений погляд

викликали в Олени якусь неусвідомлену тривогу.

— Поверніть мого чоловіка! — різко викрикнула Валентина Іванівна Олені.

— А хто ваш чоловік?

— А, ти не знаєш, злодійко, розлучнице проклята! — вилітали слова із беззубого рота, і Олені здавалося, що з кожним словом зубів ставало дедалі менше, ніби та, що кричала, випльовувала їх разом зі словами. — Ти ніби й не знаєш, курво, а хіба не ти виступала у театрі три дні тому?

— Виступала, — розгублено промовила Олена.

— А хіба не ти подарувала моєму чоловікові свою книжку з похабними малюнками і віршами?

— Але ж я усім дарувала, — відповіла Олена, не в змозі змінити викривлений, фальшивий плин діалогу, де їй дісталася роль виправдовуватись. Вона почувалася ніби у дурному сновидінні, що його ніяк не можна перервати.

Приваблені криком, навколо них уже почали юрмитися перехожі. Валентина Іванівна, збуджена цікавістю натовпу, розпалювалася чимдалі дужче:

— А хіба не ти, гадино, писала моєму чоловікові: «Шановному Андрію Івановичу на згадку про фантастичний вечір-зустріч»?

— Так, але ж я усім щось таке писала, — бурмотіла Олена.

— Я тут про тебе дізналася, що ти спокушаєш чоловіків, а потім їх кидаєш. Відчепися від мого старого, бо я за себе не відповідаю! — сказала раптом дуже тихо і з такою погрозою дружина Андрія Івановича, що Олені перехопило подих. Обличчя літньої жінки випромінювало загрозливу рішучість і якусь аж трагічну невідворотність.

«Та вона — божевільна!» — промайнуло в голові Олени. Поетка хотіла якось заспокоїти жінку, пояснити, що це якесь непорозуміння, що вона має коханого чоловіка і десятилітнього сина, які чекають на неї вдома, і що сьогодні вона від'їжджає до них потягом. Хотіла сказати, та не встигла. Довге гостре лезо наточеного кухонного ножа, блискавично вихоплене з кишені фартуха і затиснуте в сильних нервових пальцях пані Валентини, майнуло перед обличчям Олени й увіткнулося їй по самий держак у груди. Юрба не встигла навіть охнути. Нарешті хтось приголомшено видихнув: «Треба викликати «швидку допомогу»!»

Майдан хитнувся і поплив перед очима в Олени. Каміння бруківки болюче вдарило їй у тім'я. «Маленький Відню, галицька перлино, симфоніє із каменю й металу», — прошепотіла вона власні рядки, ніби прощаючись із улюбленим містом.

Пронизливе виття сирен звідкись іздалеку — було останнє, що вона почула. Вже відчувала усім єством, що не встигнуть, не врятують. «Господи святий, хто ж був цей чоловік? Який він?» — останнє, що подумалось. Надалі все злилося докупи — щасливі спогади, солодкі враження, пекуче приниження від безглуздого діалогу. І рідні обличчя — Сашкове й Маркове, — немов дві величезні квітки каштану, нахилилися низько над нею і зупинилися назавжди, ніби стоп-кадр у німому кіно.

Фото Яна Саудека

ХОЧЕТЕ ПЕРЕРОСТИ СЕБЕ?
ЧИТАЙТЕ ЖУРНАЛ «ЛЕЛЬ»!